

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство Грађевинарства, Саобраћаја и Инфраструктуре
Немањина 22-26, 11000 Београд

Пројекат модернизације железничког сектора у Србији

Фаза 2

ОКВИР ПОЛИТИКЕ РАСЕЉАВАЊА (РПФ)

Нацрт документа

Јули 2023

САДРЖАЈ

1	Увод.....	1
1.1	Кратак опис пројекта	1
1.2	Позадина Оквира политике расељавања	2
1.3	Циљеви Оквира политике расељавања.....	3
1.4	Основни принципи расељавања	3
1.5	Процена утицаја расељавања и оправданост	5
2	Правни оквир.....	6
2.1	Национални правни оквир за расељавање	6
2.2	Поступак експропријације у Србији	8
2.3	Кључне одредбе Закона о експропријацији	9
2.4	Процес експропријације	10
2.5	Закон о поступцима ради реализације пројекта изградње и реконструкције линијских инфраструктурних објеката од посебног значаја за Републику Србију.....	10
2.6	Стандарди Светске банке о откуп земљишта, ограничењима коришћења земљишта и недобровољном пресељавању (ЕСС5).....	12
2.7	Упоредна правна анализа	13
3	Стратегије пресељења применљиве на пројекат.....	21
3.1	Основни принципи	21
3.2	Процењени утицаји пресељења.....	21
3.3	Датум пресека	21
3.4	Критеријум подобности	22
3.5	Матрица права	23
4	Документа за пресељење.....	32
4.1	Друштвена анализа под-пројекта за откуп земљишта, ограничења коришћења земљишта и утицаји недобровољног пресељења	32
4.2	Акциони План Расељавања (РАП)	32
4.2.1	Минимални елементи Акционог Плана Расељавања	32
4.2.2	Процес израде и одобравања РАП	34
4.2.3	Имплементација РАП-а	36
4.3	Ревизија расељавања	36
5	Консултације и објављивање	38
5.1	Јавна расправа	38
5.1.1	Јавне расправе о оквирној политици расељавања	38

5.2	Објављивање докумената	38
5.3	Регистар ангажовања заинтересованих страна	39
6	Жалбени механизам (ГМ).....	40
6.1	Сврха жалбеног механизма	40
6.2	Принципи жалбеног механизма.....	40
6.3	Организација жалбеног механизма	41
6.3.1	Локални шалтер за жалбе.....	42
6.3.2	Шалтер за жалбе извођача радова.....	42
6.3.3	Централни шалтер за жалбе.....	43
6.3.4	Другостепена комисија за жалбе Министарства.....	44
6.4	Обрада притужби.....	44
6.4.1	Кораци обраде жалби	44
6.5	Телефонске жалбе	46
6.6	Детаљи локалног, и шалтера за жалбе извођача радова	46
6.7	Подношење жалби	47
6.8	Служба за решавање жалби Светске Банке	47
7	Праћење и извештавање	48
7.1	Институционо праћење	48
7.2	Праћење процеса расељавања	48
8	Институционални договори	50
8.1	Институције одговорне за имплементацију пројекта	50
8.2	Кључне институције у процесу расељавања	50
9	Буџет и финансирање расељавања	53
10	Анекс 1 – Формулар за подношење жалби	54
11	Анекс 2 – Шаблон за социјалну анализу	55
12	Анекс 3 – Шаблон за вођење евиденције	57

Скраћенице

КЕ	Корисник експропријације
УСРС	Уставни суд Републике Србије
ЦЖП	Централни жалбени пулт
ЕСФ	Оквир за заштиту животне средине и социјална питања
СЖСС	Стандарди за животну средину и социјална питања СБ (ЕСС)
ЕСС5	ЕСС - откуп земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и невољно расељавање
ВРС	Влада Републике Србије
ЖМ	Жалбени механизам
ЖССБ	Жалбени систем
ИЖС	Инфраструктура железнице Србије-јавно предузеће
ЛС	Локалне самоуправе
ЛЖП	Локални жалбени пулт
МГСИ	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
МФ	Министарство финансија Републике Србије
ЛУПА	Лица под утицајем пројектних активности
ПИУ	Јединица за имплементацију пројекта
РПФ	Оквир политике расељавања (овај документ)
ПР	План расељавања
РС	Република Србија
СК	Србија Карго-јавно предузеће
СРСМ	Пројекат модернизације сектора железнице у Србији
РУЗС	Регистар за укључивање заинтересованих страна
ЕОСЗ	Експерт у области социјалне заштите
ЈП	Јавна предузећа
ПУ	Пореска управа
СБ	Светска банка

Појмовник

Датум пресека	Означава датум почетка пописа лица и имовине под утицајем подпројекта. Лица која су дошла на предметно подручје након овог датума немају право на накнаду или било коју другу врсту помоћи везане за расељавање. На исти начин, непокретна имовина (као што су објекти, пољопривредне културе, стабла воћа која дају плодове и шумске парцеле) настале након датума пресека, неће бити предмет компензације. Пре пописа, ПИУ ће објавити информације о датуму пресека у локалним новинама ради обавештавања власника и корисника о покретању поступка експропријације. Датум пресека ће такође бити обелодањен на огласним таблама у локалним заједницама и предметним општинама и на консултативним састанцима, уз пратеће објашњење. Јавно саопштење ће по потреби бити објављено и на често посећеним локацијама широм погођених подручја. Ове информације укључују и упозорења да ће лица која су дошла на предметно подручје након датума пресека бити исељена.
Економско расељавање	Представља губитак извора прихода и других извора егзистенције, услед експропријације, или отежаног приступа ресурсима (земљишту, води, или шумама), који настаје као резултат извођења пројекта, без обзира на то да ли лица под утицајем пројектних активности морају да се изместе на другу локацију или не.
Право	Накнада и други облици помоћи на које лица под утицајем пројектних активности имају право у складу с овим РПФ у одговарајућој категорији подобности
Експропријација	Означава лишавање или ограничавање власничких права, укључујући накнаду у складу са тржишном вредношћу предметне имовине, и заснива се на сувереном праву државе да врши експропријацију у складу са Законом о експропријацији.
Присилно исељавање / евикција	Односи се на трајно или привремено исељавање, против воље појединца и / или породица и / или заједница из њихових домована и / или са земљишта које они користе, без пружања правне или друге врсте заштите, укључујући све применљиве процедуре и принципе овог РПФ. Поступања у оквиру изворних овлашћења, прибављање земљишта или сличних мера предузетих од стране Зајмопримца неће се сматрати присилним исељавањем, уколико су у сагласности са захтевима домаћих закона, одредби РПФ, и извршена у складу са основним процедуралним принципима (укључујући пружање одговарајућег претходног обавештења, могућност подношења жалби и приговора и избегавање употребе непотребне, несразмерне или претеране силе.)

Невољно расељавање	Расељавање под утицајем пројекта се сматра невољним када лица обухваћена пројектним активностима немају право да се успротиве откупу или наметању ограничења у коришћењу земљишта, физичком измештању (пресељење, губитак стамбеног земљишта или губитак смештаја), економском расељавању (губитак земљишта, имовине или приступа имовини, што доводи до губитка извора прихода или других извора егзистенције), или обоје.
Прибављање земљишта	Односи се на све начине прибављања земљишта за потребе пројекта, који могу укључивати: непосредну куповину, експропријацију и стицање одређених права приступа, као што је стварна службеност или право пролаза. Прибављање земљишта може такође да обухвати: (1) прибављање незаузетог или неискоришћеног земљишта без обзира да ли се власник земљишта ослања на то земљиште у сврху прихода или извора егзистенције; (2) враћање у посед јавног земљишта које користе или заузимају појединци или домаћинства; и (3) утицаји пројектних активности који доводе до потапања земље или на други начин чине земљиште неупотребљивим или неприступачним. „Земљиште“ обухвата све што расте или је трајно причвршћено на земљиште, укључујући заседе, зграде и друга унапређења извршена на земљишту, као и припадајућа водна тела.
Извор прихода	Обухвата читав спектар средстава која појединци, породице и заједнице користе за егзистенцију, као што су извори прихода по основу зарада, приходи од пољопривреде, риболова, сакупљања хране у природи, средстава за живот која се базирају на природним ресурсима, продаји хране и размени.
Додатни трошак пресељења	Додатни трошак пресељења је надокнада у новцу за трошкове који су директно повезани са пресељењем домаћинства.
Физичко расељавање	Представља губитак смештаја, или поседа проузрокован експропријацијом земљишта за потребе Пројекта, што захтева физичко измештање лица под утицајем пројектних активности из места боравка, радног места, или пословних просторија.
Лица под утицајем пројектних активности (ПАП)	Лицем под утицајем пројектних активности се сматра свака особа која услед имплементације подпројекта трпи утицаје.

Вредност замене	Односи се на метод процене имовине који помаже утврђивању тачног износа довољног да у потпуности замени изгубљену имовину и трошкове преноса. Тамо где постоје функционална тржишта, вредност замене је тржишна вредност утврђена на основу независне и компетентне процене имовине и трошкова преноса. Тамо где не постоје функционална тржишта, за одређивање вредности замене могу се користити алтернативне методе, као што је израчунавање производног потенцијала земљишта или производних средства, или неамортизоване вредности заменског материјала и рада који су уложени у изградњу објеката или других основних средстава, увећане за трошкове преноса. У свим случајевима у којима физичко измештање резултира губитком смештаја, израчуната вредност замене мора бити довољна да омогући куповину или изградњу стамбених објеката који задовољавају минималне стандарде квалитета и сигурности који су прихваћени у заједници. Метод утврђивања вредности замене је потребно документовати и уврстити у документе за планирање расељавања. Трошкови преноса обухватају трошкове накнаде за пријаву и пренос права својине, разумне трошкове селидбе и друге трошкове којима су изложена лица под утицајем пројектних активности.
Ограничења у коришћењу земљишта	Мере ограничења или забране коришћења пољопривредног, стамбеног, комерцијалног или другог земљишта које се директно уводе и спроводе у оквиру пројекта, укључујући рестрикције приступа људи законом дефинисаним парковима природе и заштићеним подручјима, рестрикције приступа другим ресурсима заједничке својине и ограничења у коришћењу земљишта у зонама комуналне инфраструктуре или сигурносним зонама.
Заинтересоване стране	Сва физичка лица, групе, организације и институције које су заинтересоване и потенцијално под утицајем Пројекта, или које имају могућност утицаја на Пројекат.
Подршка у прелазном периоду привикавања	Односи се на једнократну финансијску помоћ како би се олакшао период навикавања лица под утицајем пројектних активности на место где су пресељени
Осетљиве друштвене групе / појединци	Односи се на људе испод линије сиромаштва, особе које немају земљу, старије особе, жене и децу, као и на оне који по основу пола, етничке припадности, старости, физичке или менталне неспособности, економског неповољног положаја, или социјалног статуса могу да буду више погођени пресељавањем у односу на друге или ограничени у својој способности да траже или искористе помоћ за пресељење и помоћ за развој у оквиру Пројекта.

1 Увод

1.1 Кратак опис пројекта

Светска банка (СБ) има за циљ да подржи Владу Србије у наставку институционалне, физичке и оперативне модернизације железничког сектора на интегрисан начин, кроз пружање финансијске подршке Пројекту модернизације железничког сектора Србије (у даљем тексту: Програм) као део Вишефазног програмског приступа који ће се имплементирати у три фазе током периода од десет година. Секторске промене су планиране за: (1) јачање управљања сектором, дајући компанијама јасне и оствариве уговорне аранжмане; (2) унапређење инфраструктуре; (3) подстицање железничких компанија да повећају своју корпоративну ефикасност и остваре своје комерцијалне циљеве; (4) побољшање поузданости и безбедности железничких услуга коришћењем савремене технологије, савремених безбедносних система, мера енергетске ефикасности и разматрања отпорности; и (5) повећање учешћа у железничком модалном саобраћају радом на повезивању привредника са железницом, урбаној интеграцији, мултимодалним логистичким центрима и концепту интегрисаног територијалног развоја.

Фаза 2 Програма (у даљем тексту: Пројекат), која је предмет овог документа, дала би приоритет улагањима у радионице за одржавање и реновирање постојеће механизације за одржавање шина уз набавку нових машина за одржавање пруге, чиме би се ојачао сектор железнице у области одржавања. Очекује се да ће ово бити највећа фаза по износу улагања. Пројекат ће користити знање стечено у Фази 1 о управљању железничком имовином, власничкој структури, даљем развоју, интервенцијама модалне промене и комерцијализацији сектора, са посебним нагласком на одржавање железничке инфраструктуре. Поред тога, то би повећало и довршило имплементацију Система управљања безбедношћу (SMS) у циљу побољшања безбедносних перформанси и успостављања безбедносне културе заједно са наставком увођења дигиталног решења у оперативне активности. Ови напори ће бити удружени у већој мери са инфраструктурним инвестицијама које су кохерентне са главним циљем Пројекта. Пројекат такође може започети коришћење интелигентних транспортних система (ИТС) и пилот интеграцију железничких и аутобуских услуга. Интеграција међуградских и градских железничких услуга (теретних и путничких) са другим видовима саобраћаја ће наставити да побољшава оперативну безбедност. Наредна три пилот пројекта за интегрисани територијални развој (ИТД) ће се спроводити, као стална активност из Фазе 1. Ове мере не би користиле само ширим локалним заједницама, већ би такође обезбедиле и климатске користи. Такође, Пројекат ће препознати прилике за приватне инвестиције кроз анализу изградње нових логистичких центара и интермодалних терминала са развојем оријентисаним на терет, који ће пружити јасне могућности за учешће приватног сектора.

Фаза 2 је структурисана дуж исте три компоненте као у првој фази Програма. Општи фокус на Фази 2 је на рутинском одржавању железничке инфраструктуре, али укључује активности које: (1) се надовезују на активности Фазе 1; и (2) припремају активности Фазе 3. Конкретно, фаза 1 успоставља Систем управљања имовином железничке инфраструктуре (РИАМС) који ће бити кључан за планирање и оптимизацију управљања имовином ИЖС-а, укључујући одржавање. Садржај Фазе 2 је дефинисан на основу потребе за покретањем Фазе 2 мулти фазног приступа (МПА) и научених лекција из Фазе 1.

Пројекат ће се реализовати кроз три компоненте и пратеће подкомпоненте:

Компонента 1: Инвестиције у инфраструктуру и управљање имовином:

Подкомпонента 1.1: Тешка механизација за одржавање железничке инфраструктуре,
Подкомпонента 1.2: Модернизација објеката за одржавање железнице,
Подкомпонента 1.3: Ангажовање спољних сарадника за редовно одржавање железнице,
Подкомпонента 1.4: Управљање и планирање имовином железнице,
Подкомпонента 1.5: Израда техничке документације за железничке пруге.

Компонента 2: Институционално јачање и управљање пројектима:

Подкомпонента 2.1: Секторско управљање и комерцијални приступ,
Подкомпонента 2.2: Развој људског капитала,
Подкомпонента 2.3: Управљање пројектом и ангажовање грађана.

Компонента 3: Подстицаји модернизације железнице:

Подкомпонента 3.1: Раст теретног саобраћаја,
Подкомпонента 3.2: Раст путничког саобраћаја.

1.2 Позадина Оквира политике расељавања

Операције и активности за које се тражи финансирање инвестиционих пројеката Светске банке од 1. октобра 2018. године, потпадају под примену Оквира за животну средину и друштво (ЕСФ). ЕСФ обухвата, између осталог, 10 еколошких и друштвених стандарда који постављају обавезне захтеве за Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (МГСИ) и Пројекат. Као одговор на захтеве Банке, МГСИ је припремио Оквир политике пресељења (РПФ, овај документ) за фазу 2 пројекта. Овај документ, поставља принципе које пројекат треба да поштује, а који се односи на откуп земљишта, ограничења приступа земљишту и недобровољно пресељење у складу са ЕСС5 Светске Банке. РПФ је инструмент управљања ризиком и активиран је за фазу 2 пројекта модернизације железнице као мера предострожности. Примарни циљ активирања РПФ-а је проактивно ублажавање свих потенцијалних ризика повезаних са ограничењима коришћења земљишта или принудним пресељењем који могу настати из спровођења различитих пројектних активности, укључујући техничку помоћ. Применом РПФ-а, пројекат има за циљ да обезбеди безбедност и заштиту појединаца и имовине у случају да на њих утиче фаза 2 пројекта.

1.3 Циљеви Оквира политике расељавања

Свеобухватни циљеви овог РПФ-а су да дефинише правила, принципе, процедуре и радње, и да скицира организационе структуре и захтеве за капацитетом током Пројекта како би се минимизирао и ублажио губитак приватног земљишта и друге имовине, и резултирајући губитак средстава за живот за погођене људе. Овај РПФ такође пружа смернице за појединачне акционе планове за пресељење (РАП) који ће бити припремљени у оквиру под-пројекта.

Конкретнији циљеви су:

- обезбеђивање процедура за дужну пажњу и проверу применљивости ЕСС5;
- разврставање законских решења Републике Србије у случају присилног пресељења, пресељења и губитка имовине, укључујући правне и административне процедуре и процену накнаде за губитак имовине;
- упоређивање националног законодавства са ЕСС5 и добром међународном праксом; и обезбеђивање начина да се премосте празнине, ако их има;
- идентификовање кључних институција поред ПИУ и ПИТ, укључених у имплементацију Пројекта, укључујући посебно законски овлашћене државне институције које спроводе процедуре и мере заштите процеса принудног пресељења;
- осмишљавање критеријума за праћење и евалуацију како би се обезбедила усклађеност са ЕСС5 и добром међународном праксом;
- представљање критеријума подобности и матрице права на надокнаду према врсти имовине губитка;
- дефинисање основног процеса идентификације и процене угрожене имовине и вредности накнаде за надокнаду губитка имовине;
- обезбеђивање инструмената за брзу и ефективну компензацију по пуној цени замене за губитак имовине или приступ имовини;
- развој принципа ублажавања како би се минимизирали утицаји на особе погођене пројектом (РАП) током имплементације Пројекта, укључујући мере смерница за ублажавање предвиђене за угрожене групе и жене;
- описивање и обезбеђивање водича за припрему, процедуре одобравања, нацрта и процеса имплементације РАП-ова или других инструмената за присилно пресељење у складу са ЕСС5, према потреби;
- прецизирање захтева за јавно објављивање докумената, ангажовање јавности и заједнице кроз све фазе Пројекта, укључујући објављивање и процес РПФ и РАП-ова;
- успостављање родно осетљивог оквира за пресељење како би се утврдили различити утицаји, схватајући да економски и друштвени поремећаји не резултирају једнаким потешкоћама за жене и мушкарце;
- прецизирање активности интерног праћења током свих фаза имплементације Пројекта, посебно у вези са питањима пресељења, очувањем законског и у оквиру овог РПФ дефинисаног процеса, укључујући извештавање и евалуацију процеса пресељења и екстерно праћење и евалуацију ради осмишљавања корективних радњи по потреби;
- прецизирање процеса вођења дневника ангажовања заинтересованих страна од стране ПИУ;
- представљање Механизма за подношење притужби (ГМ) како би људима који верују да су негативно погођени Пројектом и подпројектима омогућио могућност бесплатног покретања питања и жалби, дефинисање жалбеног процеса и права на жалбе, процеса, тела и процедура које су доступне особама са инвалидитетом током пројектног циклуса, укључујући извештавање о повратним информацијама..

1.4 Основни принципи расељавања

Овај документ пружа свеобухватне и обавезујуће принципе који се примењују на све случајеве физичког пресељења, економског расељавања и свих других негативних друштвених утицаја повезаних са потребама Пројекта за откуп земљишта. Ови принципи ће регулисати радње ПИУ, извођача радова, свих других државних и локалних институција укључених у имплементацију Пројекта. Принципи који усмеравају куповину земљишта и пресељење у оквиру Пројекта су наведени у наставку:

- недобровољно пресељење треба избегавати истраживањем свих одрживих алтернатива након што се узму у обзир све чињенице као што су јавно здравље или безбедност.
- када је то неизбежно, треба свести на минимум недобровољно пресељење истраживањем алтернатива дизајна пројекта са циљем да се негативни ефекти сведу на неизбежни минимум.
- Принудно исељење је забрањено. Ово, међутим, не спречава акцију Владе да уклони лице које наставља да користи земљиште након завршетка правног процеса еминентног домена или принудног стицања. Исељење се не сматра принудним ако је у складу са националним законом, укључујући поштовање и завршетак свих релевантних правних и административних процедура, укључујући жалбене процесе; је у складу са свим релевантним захтевима ЕСС5, и спроводи се на начин који поштује основне принципе процеса.
- Када дође до неизбежних штетних ефеката и друштвених последица, сваки губитак имовине ће се ублажити обезбеђивањем правовремене накнаде за губитак имовине најмање у вредности трошкова замене.
- Особама погођеним пројектом (ПАП) ће бити пружена помоћ у њиховим напорима да побољшају, или барем обнове свој животни стандард у реалном смислу, на ниво од пре расељавања или на ниво пре почетка имплементације Пројекта, у зависности од тога који је виши.
- Овај РПФ подстиче нагодбе са погођеним особама пре формалне експропријације са циљем да се избегну административна или судска кашњења, и у мери у којој је то могуће да се смање утицаји на погођена лица.
- Пресељавањем се мора управљати у складу са важећим националним законима, ЕСС5 и прихваћеном добром међународном праксом. Тамо где постоје разлике, преовладаваће строже одредбе. У основи, правила и политике које највише користе особама погођеним пројектом ће увек преовладати.
- ПИУ ће надгледати све активности пресељења од раног почетка израде пројекта, омогућавајући исплативу, ефикасну и благовремену имплементацију принципа и циљева постављених овим РПФ-ом, као и промовисање иновативних приступа за побољшање средстава за живот и животног стандарда оних који су погођени принудним пресељењем.
- Пројекат ће побољшати услове живота сиромашних или угрожених лица која су физички расељена, кроз обезбеђивање адекватног смештаја, приступ услугама и објектима и сигурност закупа.
- Додатна циљана подршка биће пружена угроженим групама и/или појединцима погођеним Пројектом, током процеса расељавања, као и током имплементације свих фаза Пројекта у складу са њиховом специфичном угроженошћу.
- Пројекат ће осигурати родно осетљив приступ укључивањем жена, дела погођених домаћинстава, у све јавне консултације и дискусије о специфичним мерама ублажавања. Све активности у овом РПФ-у ће имати за циљ да буду родно прилагођене, са циљем да се жене оснаже и да им се пружи могућност да учествују у мерама ублажавања предвиђеним за утицај пресељења. Власничка или станарска документација, као што су власнички листови и уговори о закупу (укључујући банковне рачуне отворене за исплату накнаде), издаваће се на име оба супружника, ако је експроприсана имовина део брачне имовине оба супружника.
- Активности се планирају и спроводе уз одговарајуће објављивање информација, смислене консултације и информисано учешће оних на које се то односи.

- РАП специфични за под-пројекте, и други инструменти за пресељење према потреби, биће припремљени, јавно објављени и консултовани пре коначног одобрења.
- Активности у оквиру Пројекта које проузрокују физичко или економско расељавање није дозвољено да почну пре него што се усвоје РАП како би се омогућило погођеним лицима и заинтересованим странама да учествују у развоју Пројекта, планирању и имплементацији програма пресељења.
- Приступачни жалбени механизам је развијен за притужбе погођених људи пре почетка било каквих грађевинских радова који могу изазвати релевантно физичко или економско расељавање према овом РПФ-у. Током имплементације Пројекта и циклуса пресељења, заинтересованим странама ће бити пружене пуне информације о њиховим правима, могућностима и процедурама за подношење притужби. Све жалбе ће бити размотрене током имплементације Пројекта и активности пресељења.
- Све активности пресељења треба да буду замишљене и спроведене као одрживи пројекти обезбеђивањем довољних инвестиционих ресурса како би се омогућило да се у потпуности остваре принципи и циљеви расељавања дефинисани овим оквиром политике расељавања и акционим планом расељавања.

1.5 Процена утицаја расељавања и оправданост

Набавка земљишта везана за пројекат кроз све методе стицања земљишта у сврхе пројекта, које могу укључивати потпуну куповину, експропријацију имовине и стицање права приступа, (као што су ограничења или забране коришћења пољопривредног, стамбеног, комерцијалног или другог земљишта које се директно уводи и ставља на снагу као део пројекта). Ако уопште дође до набавке земљишта, то се може десити у Компоненти 1. Вероватноћа, величина, број, размера, локације, зона утицаја таквих компоненти или активности; обим и размере стицања земљишта и утицаја на структуре и друга основна средства; ограничења коришћења земљишта са потенцијалом да изазову физичко и/или економско премештање свих подкомпоненти и активности тренутно нису позната. Верује се да ће набавка земљишта за пројекат бити минимална, ако је буде.

Због ових непознаница, овај Оквир политике расељавања (РПФ), уместо Акционог плана пресељења (РАП) је припремљен да успостави принципе пресељења, организационе аранжмане и критеријуме дизајна који ће се применити на потпројекте, и да ублажи потенцијалне утицаје пресељења. Овај РПФ пружа смернице органу за имплементацију о адекватним алатима за проверу стања и процену за дубинску процену друштвених утицаја током имплементације Пројекта, осмишљавање и спровођење у складу са правним системом, законима и процедурама Републике Србије, и у складу са ЕСС5 и добром међународном праксом.

Када локације подпројекта буду познате, биће предузет процес дужне пажње како је наведено у овом документу, а појединачни РАП, ако то буде потребно, пропорционални потенцијалним ризицима и утицајима биће припремљени у складу са овим документом. Неће доћи до физичког и/или економског измештања све док такви планови не буду финализовани према одговарајућој процедури, уз разматрање захтева за ангажовање и консултације и одобрени од стране Светске банке.

2 Правни оквир

2.1 Национални правни оквир за расељавање

Устав Републике Србије,

донет 2006. године (Службени гласник 98/2006 и 115/2021), Устав прокламује владавину права и социјалну правду, принципе грађанске демократије, принципе права и слободе човека и права мањина.

Члан 58. генерално признаје гаранције мирног држања имовине лица и других имовинских права стечених законом. Наводи да се имовинска права могу укинути или ограничити само када је то у јавном интересу, утврђено законом и уз накнаду не мању од тржишне вредности. Треба нагласити да је Уставом РС прописана исплата накнаде на нивоу дефинисаном не мањом од „тржишне вредности“. Као таква, ово је важна одредба за премошћивање разлика између српских закона и стандарда расељавања Светске Банке садржаних у ЕСС5, као што ће бити представљено касније у овом документу. Одредбе Устава не праве разлику између формалне и неформалне имовине релевантне са становишта објеката изграђених без грађевинске дозволе, што је пракса уобичајена у Србији последњих 30 година. Устав даље проглашава да се сва људска права (укључујући право својине) и права мањина загарантована Уставом спроводе директно.

Од подједнаког значаја је и члан 16. који наводи да су сва општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни споразуми саставни део правног система Републике Србије и да се непосредно примењују. Ова одредба омогућава директну примену стандарда и политика ЕСС-а о расељавању, одредби овог оквира и појединачних РАП-ова упоредо са постојећим српским законима, као и најважнијим начинима премошћавања разлика између њих ако се те политике расељавања СБ и овог оквира сматрају саставним делом било ког будућег споразума о зајму са Светском банком, након што га одобри, потпише и ратификује Скупштина.

Законом о јавној својини

донетим 2011. године и последњим изменама и допунама 2020. године уређују се основна начела о јавној својини и другим имовинским правима државе, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе.

Овај закон је релевантан за пројекат јер регулише режим јавне својине. Главни позитивни аспекти Закона о јавној својини су у томе што (1). децентрализује власничка права, (2). обезбеђује посебна правила за коришћење и располагање јавном имовином и (3). поставља оквир за потенцијална јавно-приватна партнерства.

Закон о основама имовинско правних односа.

Релевантно за имплементацију оквира политике расељавања-а и идентификацију подобности. Донет 1990. а измењен 2005 ("Службени гласник СФРЈ", бр. 6/80, 36/90,"Службени Гласник СРЈ", бр. 29/96 и "Службени Гласник Републике Србије", бр.115/2005) регулише основне одредбе имовинскоправних односа, укључујући суштину права својине, субјекте права својине, сувласништво и заједничка права, стицање права својине, право на приносе који произилазе из својинске ствари, право својине, својинске односе настале у ситуацијама када је објект изграђен на туђем земљишту, заштиту права својине итд. које имају значајан утицај на процес расељавања и примену стандарда СБ су одредбе које се односе на права својине стечене изградњом (за

неформално изграђене објекте), одредбе о правном институту заједничке имовине супружника на имовини стеченој током брака итд..

Закон о планирању и изградњи

Релевантан за пројекат. Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/2009 од 3. септембра 2009, 81/2009 - испр., 64/2010 – одлука УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – одлука УС, 50/2013 – одлука УС, 98/2013 – одлука УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019 и 37/2019 – одлука УС) регулише следећа питања: услове и модалитете просторног планирања и уређења, израду општинских и детаљних регулационих и грађевинских објеката, планове вишеструке употребе земљишта, јавно коришћење земљишта и друга питања од значаја за уређење простора, уређење и коришћење грађевинског земљишта и изградњу објеката. Прописује поступак за: издавање локацијских услова, издавање грађевинске дозволе, обавештење о радовима, издавање употребне дозволе, стицање услова за пројектовање, односно прикључење објекта на инфраструктурну мрежу; прибављање законских аката и других докумената које издају носиоци јавних овлашћења за изградњу објеката, односно за издавање локацијских услова, грађевинске и употребне дозволе из своје надлежности, као и за обезбеђивање услова за прикључење на инфраструктурну мрежу и за упис права власништва на изграђеном објекту и за одређивање кућног броја (јединствена процедура).

Закон о озакоњењу објеката.

Релевантно за пројекат. Закон о озакоњењу објеката, објављен у „Службеном гласнику РС”, бр. 96/2015, 83/2018, 81/2020 – одлука УС и 1/23 – одлука) уређује услове, поступак и начин легализације објеката, делова зграда, помоћних објеката и других објеката изграђених без грађевинске или одобрења за изградњу. Обичај градње објеката (кућа, локала, чак и стамбених зграда) или доградње помоћних објеката постојећим легалним објектима (гараже, допунски спратови на кућама или собама) без грађевинске дозволе постао је сасвим уобичајен у последњих 30 година. Владе су током година намеравале да легализују све бесправно изграђене објекте, ако су изграђени на сопственом земљишту и/или уз сагласност власника, али већина објеката још увек није легализована. Нема сумње да ће, уколико Пројекат буде имао било какав утицај на пресељење, неки објекти ће бити без грађевинске дозволе, тако да одредбе овог закона могу бити важне, али у тим случајевима, РПФ, у смислу подобности, има предност ако је строжи. Овај закон сада намеће ограничења за пренос власништва за објекте изграђене без грађевинске дозволе. У складу са чланом 28, сви објекти који подлежу формалном поступку озакоњења ће у року од 6 месеци бити регистровани као такви од стране надлежног катастарског органа уз напомену да је забрањена свака комерцијална трансакција у смислу преноса власништва.

Закон о ванпарничном поступку

Закон о ванпарничном поступку („Службени гласник СРС”, бр. 25/82 и 48/88, измењен „Службени гласник РС”, бр. 46/95, 18/2005, 85/2012, 45/2013, 55/2014, 6/2015 и 106/2015) дефинише правила по којима судови одлучују о личним, породичним, имовинским и другим правима и законским интересима који се решавају ванпарничним поступком, у складу са законом. У складу са овим законом, суд у ванпарничном поступку утврђује накнаду за експроприсану имовину након што утврди битне чињенице и усвоји одлуку којом се одређује врста и висина накнаде. Према овом закону, учесници могу закључити Уговор о врсти и висини накнаде, а суд ће своју одлуку заснивати на њиховом договору, ако суд утврди да није у супротности са важећим прописима. У складу са прихваћеним стандардима и принципима расељавања (ЕСС5) наведеним у Поглављу 1.4 овог РПФ-а, институција у чијој је надлежности поступак прибављања земљишта дужна је да тражи споразумни преговор и договор са претходним власницима имовине, у складу са Законом о експропријацији пре покретања управног поступка (као што је описано у Поглављу 2.2) или у складу са овим законом.

Закон о општем управном поступку

Релевантно за пројекат. Важећи закон донет 2016. године („Службени гласник РС бр. 18/16, аутентично тумачење закона – 95/2018, 2/2023) дефинише правила и поступке које примењују органи државне управе приликом одлучивања о правима, обавезама или правним интересима физичких, правних или других лица, након што су акти донети у складу са актом органа управе. Против решења донетог у првом степену странка има право жалбе. Овим законом управно се уређује поступак експропријације.

Закон о државном премеру и катастру

Релевантно за пројекат. Закон о државном премеру и катастру („Сл. гласник РС“ бр. 72/2009, измењен 18/2010, 65/2013, 15/2015, 47/17, 113/17, 27/18, 41/18, 41/18) уређује стручне послове и послове државне управе који се односе на премер земљишта, зграда и других објеката, катастар непокретности, евиденцију и упис имовине, упис поседа, упис бесправних објеката и објеката легализованих у складу са одредбама најновијег Закона о озакоњењу објеката, катастар комуналија, основне геодетске радове, адресни регистар, топографске и картографске активности, процену вредности непокретности, геодетски и катастарски информациони систем.

2.2 Поступак експропријације у Србији

Целокупан процес експропријације у Србији регулишу два закона:

Закон о експропријацији

Донет 1995. године, а донет 1. јануара 1996. године („Службени гласник РС“ бр. 53/95, ...20/2009, 55/2013- одлука Уставног суда и 106/2016 – аутентично тумачење) омогућава државним институцијама да стичу имовину за пројекте за које се сматра да су од јавног интереса. Закон о експропријацији не користи термин "принудно пресељење", већ користи израз "експропријација" и заснован је на еминентним овлашћењима Владе. Закон ће заједно са пројектним РПФ водити потенцијалну куповину земљишта и пресељење потребно за Пројекат.

Закон о Посебним поступцима ради реализације пројеката изградње и реконструкције линијских инфраструктурних објеката од посебног значаја за републику Србију

Овај закон је објављен у „Службеном гласнику РС“ број 9/20. Закон између осталог предвиђа посебне услове и Закону о експропријацији којим се уређује откуп земљишта за изградњу линијских инфраструктурних објеката у друмском, железничком, водном и ваздушном сектору са потенцијалом да позитивно утиче на укупан развој Републике Србије. Закон је донет са намером да ефикасно пресече процедуру издавања дозвола и откупа земљишта. Овај закон примењује се на пројекте изградње и реконструкције линијских инфраструктурних објеката од посебног значаја за Републику Србију. Изградња и реконструкција инфраструктуре јавног линијског саобраћаја (друмске, железничке, водне и ваздушне) сматрају се пројектима од посебног значаја за Републику Србију. Одлуку о признавању, односно реализацији сваког таквог пројекта као пројекта од посебног значаја за Републику Србију, доноси Влада.

Закон утврђује пројекте изградње и реконструкције линијских инфраструктурних објеката од посебног значаја за Републику Србију и уређује поступак утврђивања јавног интереса за потпуну и непотпуну експропријацију и привремено заузимање непокретности потребних за потребе развоја. Закон утврђује круг потенцијалних корисника експропријације, дефинише конкретну процедуру експропријације, процедуре издавања дозвола и одобравања како би се створило окружење за ефикасну реализацију пројеката од посебног значаја за Републику Србију.

По овом закону, пројекти од посебног значаја за Републику Србију су пројекти изградње и реконструкције линијских инфраструктурних објеката који утичу на укупан развој Републике Србије, равномеран регионални и локални економски развој, међународну, регионалну и унутрашњу територијалну повезаност, унапређење повезаности, спречавање деградације делова територије Републике Србије, обезбеђење и унапређење заштите животне средине, општег животног стандарда становништва, друштвеног развоја Републике Србије.

На поступке санације, одржавања, реновирања, модернизације и других радова на линијском инфраструктурном објекту примењују се одредбе закона којим се уређује врста линијског инфраструктурног објекта, осим ако овим законом није другачије одређено. Новина Закона је да се за случајеве у току грађења у којима је обим радова потребно извршити ван подручја већ стеченог земљишта, то земљиште се прибавља нагодбом између власника и корисника експропријације.

Ако овим законом није другачије уређено, поступак откупа земљишта уређује Закон о експропријацији.

2.3 Кључне одредбе Закона о експропријацији

Кључни принципи закона могу се класификовати на следећи начин:

- Непокретна добра (у смислу закона дефинисана као земљиште, зграде и други објекти, вишегодишњи засади, усеви, шуме за сечу и друго) могу се експроприсати само када је јавни интерес проглашен законом, или појединачном одлуком Владе РС. Јавни интерес се може прогласити ако је изградња објекта намењена комуналној инфраструктури, образовању, јавном здравству, социјалној заштити, култури, водопривреди, спорту, саобраћају, електро енергетици, националној одбрани, потребама локалне/националне самоуправе, заштити животне средине, заштити од временских непогода, истраживању или експлоатацији минерала, земљишту потребном за расељавање људи, или за изградњу станова за социјално угрожене.
- Као потенцијалног корисника експропријације закон препознаје Републику Србију, аутономне покрајине, градове, општине, јавне фондове, јавна предузећа, предузећа која су основана од стране јавних предузећа, као и предузећа са већинским државним капиталом и/или осниване од стране наведених државних институција.
- Експропријација може бити потпуна или непотпуна. Потпуна експропријација омогућава кориснику експропријације да добије власништво над експроприсаном имовином, док власништво власника и друга права престају да постоје. Непотпуна експропријација даје кориснику експропријације специфична права служности на земљишту и објектима, као и закуп земљишта на одређено време (не дуже од три године у оба случаја). По истеку периода служности или закупа, власнику се враћају сва права својине над имовином, а имовина се враћа у стање пре експропријације.
- Власници непокретности које су делимично погођене имају право да захтевају експропријацију преосталог дела уз одговарајућу накнаду, у случајевима када је експропријација погоршала њихов економски положај, или је преостали део имовине постао неисплатив. Власници могу захтевати експропријацију преосталог дела у року од две године од дана завршетка изградње.
- По општем правилу, компензација се заснива на готовини. Када је пољопривредно земљиште предмет експропријације ради изградње линеарних инфраструктурних објеката (железнице, аутопутеви, цевоводи и др.), као примарни вид накнаде нуди се одговарајуће пољопривредно

земљиште исте врсте и квалитета, односно одговарајуће вредности истог земљишта у околини. Ако такво земљиште није доступно, компензација ће се тада понудити у готовини.

- Закупцима станова у друштвеној или државној својини, односно лицима која имају станарско право у стамбеној згради или стану који су предмет експропријације, обезбеђују се право поседа (коришћења, закупа или станарског права) исте врсте на другој еквивалентној, друштвеној или државној својини у близини.
- Улазак у посед није дозвољен пре дана правоснажности одлуке о накнади, односно до дана закључења уговора о накнади за експроприсану имовину, осим ако законом није другачије одређено. Ово не важи у случајевима физичког пресељења. Постоје изузетни случајеви који дозвољавају Кориснику експропријације (БоЕ) да уђе у посед експроприсане имовине одмах по доношењу коначне одлуке о експропријацији, под условом да је БоЕ дефинисао основ за обештећење према одредбама Закона.

2.4 Процес експропријације

Ова презентација показује процес експропријације корак по корак, како је дефинисано Законом о експропријацији:

- Проглашавање о јавног интереса: Народна скупштина РС доношењем закона, односно Влада РС одлуком проглашава јавни интерес за одређени развојни пројекат (у року од 90 дана од подношења захтева) чиме се омогућава коришћење еминентне надлежности за стицање земљишта и имовине. Закон о експропријацији дефинише институције, субјекте и органе који имају право да врше ово овлашћење у својству корисника експропријације.
- Почетак процеса: Први административни корак је подношење предлога за експропријацију релевантном административном органу (Општинској управи вођеној географском локацијом имовине) од стране корисника експропријације. Предлог, између осталог, садржи податке о власницима и имовини за које се предлаже експропријација, као и доказе да постоје одговарајућа средства за обештећење било путем обезбеђених средстава у оквиру буџета, било банкарском гаранцијом, којом се обезбеђује исплата накнаде, у складу са прописима којима се уређују јавне финансије.
- Ангажовање заинтересованих страна: Пре одлучивања о захтеву, надлежни орган ће одржати појединачна саслушања на којима ће власници бити обавештени о свим чињеницама од значаја за експропријацију. Уколико су испуњени сви услови, биће издато решење о експропријацији. Компензација: У року од 15 дана од правоснажности одлуке о експропријацији, корисник експропријације ће дати писмене понуде за компензацију на основу процене имовине од стране надлежних органа.
- Општински орган ће без одлагања доставити власнику копију понуде и од управних и других институција и организација прикупити податке који могу бити од значаја за компензацију. Уговор о накнади не може бити у супротности са одредбама Закона о експропријацији.
- Надлежност правосудног система. Ако у року од два месеца од дана правоснажности решења о експропријацији странке не постигну споразум о поравнању, општинска управа ће тај предмет без одлагања упутити основном суду. Суд ће одредити надокнаду по хитном поступку.

2.5 Закон о поступцима ради реализације пројеката изградње и реконструкције линијских инфраструктурних објеката од посебног значаја за Републику Србију

Овај закон примењује се на пројекте изградње и реконструкције линијских инфраструктурних објеката од посебног значаја за Републику Србију. Изградња и реконструкција инфраструктуре јавног линијског саобраћаја (друмског, железничког, водног и ваздушног) сматрају се

пројектима од посебног значаја за Републику Србију. Одлуку о признавању, односно реализацији сваког таквог пројекта као пројекта од посебног значаја за Републику Србију, доноси Влада.

Закон утврђује пројекте изградње и реконструкције линијских инфраструктурних објеката од посебног значаја за Републику Србију и уређује поступак утврђивања јавног интереса за потпуну и непотпуну експропријацију и привремено заузимање непокретности за потребе развоја. Закон утврђује опсег потенцијалних корисника експропријације, дефинише конкретан поступак експропријације, процедуре издавања дозвола и одобравања ради стварања амбијента за ефикасну реализацију пројекта од посебног значаја за Републику Србију.

У погледу овог закона, пројекти од посебног значаја за Републику Србију су пројекти изградње и реконструкције линијских инфраструктурних објеката који имају утицај на целокупни развој Републике Србије, уравнотежен регионалан и локални економски развој, међународно, регионално и унутрашње повезивање, и на тај начин побољшавајући и животни стандард и штите животну средину Републике Србије.

На поступке рехабилитације, одржавања, реновирања, модернизације и других радова на линијским инфраструктурним објектима примењују се одредбе закона којим се уређује врста линијског инфраструктурног објекта, осим ако овим законом није другачије одређено. Новина Закона је да се за случајеве у току изградње у којима је обим радова потребно извршити ван површине већ стеченог земљишта, то земљиште се прибавља нагодбом између власника и корисника експропријације.

Ако овим законом није другачије уређено, поступак откупа земљишта уређује се Законом о експропријацији. Ово је хронолошка презентација процеса експропријације, како је дефинисано овим законом:

- Проглашавање јавног интереса: Влада Србије, на предлог ресорног министарства за грађевинарство, проглашава јавни интерес и одређује корисника експропријације (Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, односно правно лице чији је оснивач или већински власник Република Србија, аутономна покрајина која управља тим јединицама самоуправе или јединице локалне самоуправе који управља тим јединицама). или остварује права инвеститора на основу закона или одлуке Владе Републике Србије). Проглашавање јавног интереса важи до добијања употребне дозволе за објекат.
- Почетак процеса: Процес почиње као што је реплицирано у складу са Законом о експропријацији тако што корисник експропријације подноси предлог за експропријацију релевантном административном органу (локална самоуправа која управља географском локацијом на којој се налази имовина) од стране корисника експропријације. Предлог, између осталог, садржи податке о власницима и имовини за коју се предлаже експропријација, као и доказе да су расположива средства за обештећење путем обезбеђених средстава у оквиру буџета, било инструмента којим се обезбеђује исплата накнаде, у складу са прописима којима се уређују јавне финансије.
- План уређења земљишта: За потребе експропријације израђује се план (пројекат експропријације) без обзира на врсту земљишта које се прибавља, осим ако је такав пројекат већ интегрисан у одговарајући плански документ. Подела парцела по сваком таквом плану евидентира се од стране катастарског органа, ван управног поступка, и не издаје се посебан формални акт.
- Ангажовање заинтересованих страна: Пре одлучивања о захтеву, власник имовине ће дати свој одговор на предлог у року од 5 дана (сагласивши или противећи се процесу). Биће одржана додатна саслушања како би се могли увести нови докази ако је потребно.

- Одсутни и непознати носиоци права: Ако након пажљивог процеса, власник имовине још увек није идентификован, биће одређен законски заступник који ће заступати интересе одсутног или непознатог власника током процеса.
- Решење о експропријацији: по пријему одговора власника у року од наредних 5 дана биће донето званично решење о експропријацији.
- Правна средства: против решења о експропријацији може се изјавити жалба Министарству финансија у року од 8 дана од дана пријема решења. Жалбени процес неће обуставити поступак издавања дозволе подложно изјави о ризику одговорности коју је доставио корисник експропријације прихватајући ризик да одлука о експропријацији буде поништена.
- Накнада: по правоснажности експропријације почиње процес одређивања накнаде. Корисник експропријације и власник могу одлучити да се договоре о споразумном поравнању пре него што одлука постане правоснажна, у ком случају споразум садржи и елементе одлуке о експропријацији и споразума о накнади.
- Надокнада за земљиште: Пореска управа је у надлежности да процени тржишну вредност погођеног земљишта. У недостатку важећих показатеља тржишне вредности, или ако се разликују од показатеља тржишне вредности који се користе у том подручју, орган ће узети у обзир претходне процесе откупа земљишта за линијску инфраструктуру.
- Накнада за усеве и непокретну имовину на земљишту: процес накнаде је регулисан релевантним одредбама Закона о експропријацији.
- Накнада за неформалне објекте: ако се на грађевинском земљишту налази грађевина која је изграђена супротно грађевинској регулативи, а процес легализације такве изградње није окончан, накнада се утврђује по цени изградње.
- Надлежност правосудног система: Ако у року од два месеца од дана правоснажности одлуке о експропријацији, странке не постигну споразум о поравнању, општинска управа ће тај предмет без одлагања упутити основном суду. Суд ће одредити надокнаду по хитном поступку.

2.6 Стандарди Светске банке о откуп у земљишта, ограничењима коришћења земљишта и недобровољном пресељавању (ЕСС5)

Пројекти које подржава Светска Банка, а који укључују откуп земљишта, ограничења коришћења земљишта и недобровољно пресељење подлежу ЕСС5. Релевантност ЕСС5 се утврђује током процеса дужне пажње и еколошке и социјалне процене описане у ЕСС1.

ЕСС5 се такође примењује на објекте или активности идентификоване као „Повезани објекти“ што значи објекти или активности које се не финансирају као део пројекта и, по оцени Банке, задовољавају сва три критеријума: (1) директно и значајно повезане са пројектом; и (2) спроведене, или планиране да буду спроведене, истовремено са пројектом; и (3) неопходне да би пројекат био одржив и не би биле изграђене, проширене или спроведене када пројекат не би постојао.

Политика описује процедуре и инструменте за ублажавање негативних економских и социјалних питања која се могу појавити. ЕСС5 је релевантан у свим случајевима када стицање земљишта или ограничења у коришћењу земљишта могу изазвати физичко расељавање (пресељење, губитак стамбеног земљишта или губитак склоништа), економско расељавање (губитак земље, имовине или приступа имовини, што доводи до губитка извора прихода или других средстава за живот), или оба.

Општи циљеви ЕСС5 су следећи:

- Избећи недобровољно пресељење или, када је то неизбежно, принудно пресељење свести на минимум истраживањем алтернатива дизајну пројекта.
- Избећи принудно исељење.
- Ублажити неизбежне негативне друштвене и економске утицаје стицања земљишта или ограничења коришћења земљишта: (1) обезбеђивањем правовремене надокнаде за губитак имовине по трошку замене и (2) пружањем помоћи расељеним лицима у њиховим напорима да побољшају, или барем обнове своје услове за живот и животни стандард, у реалном смислу, на нивое пре почетка имплементације пројекта.
- Побољшати услове живота сиромашних или угрожених лица која су физички расељена, кроз обезбеђивање адекватног смештаја, приступ услугама и објектима и сигурност поседа.
- Замислити и спровести активности пресељења као програме одрживог развоја, обезбеђујући довољне инвестиционе ресурсе како би се омогућило расељеним лицима да имају директну корист од пројекта, како би се оправдала природа пројекта.
- Осигурати да се активности пресељења планирају и спроводе уз одговарајуће објављивање информација, смислене консултације и информисано учешће погођених пројектом.

2.7 Упоредна правна анализа

Циљеви ЕСС5 су јасни у њиховом настојању да се избегне недобровољно пресељење изазвано мерама откупа земљишта где год је то изводљиво, а ако то није могуће, да се примене такви принципи компензације за утицаје на све особе на које пројекат утиче и да се врате њихова средства за живот најмање на ниво пре пројекта. Уопштено говорећи, институционални оквир за експропријацију у Србији није у потпуности усклађен са ЕСС5, главне разлике су у области захтева да се надокнади по трошку замене за земљиште у односу на национални захтев да се земљиште надокнади по тржишној вредности без плаћања прелазних трошкова као дела компензационог пакета. Поред тога, национални закон укључује смањење вредности за објекте амортизацијом и не препознаје неформалне кориснике, станаре и насеља у значењу додељеном у ЕСС5, док су де факто корисници без формалног права, али са правом својине препознатљивим по националном систему, признати. Не постоје захтеви за пројектни жалбени механизам, процену друштвеног утицаја, родно разврстане податке и ограничен процес јавних консултација. Помоћ угроженим лицима или групама се сама по себи не признаје унапред дефинисаном циљаном додатном мером, иако се при одређивању висине накнаде и других бенефиција могу узети у обзир социо-економске карактеристике власника/погођеног лица и чланова његовог домаћинства.

Табела у наставку даје преглед специфичних разлика између националног закона о откуп земљишта у односу на ЕСС5 и препорука за поправку и/или ублажавање како би се испунили захтеви ЕСС5.

Табела 1: Упоредна правна анализа

Тема	Закон о експропријацији	Закон о линијској инфраструктури	ЕСС5 Светске Банке и добра међународна пракса	Разлике и мере за њихово премошћавање
Документи за пресељење, попис и процена друштвеног утицаја	Једини припремљени документи су део грађевинских планова, Студија експропријације је инвентар земљишта погођеног и формалних власника без решавања социо-економских питања.	Једини припремљени документи су део грађевинских планова, Студија експропријације је инвентар земљишта погођеног и формалних власника без решавања социо-економских питања.	План расељавања се припрема пропорционално ризицима и утицајима повезаним са (под)пројектима. Тамо где је природа или величина откупа земљишта или ограничења коришћења земљишта непозната, припрема се РПФ. Попис и социо-економско истраживање морају бити спроведени да би се идентификовале ПАП, њихове демографске и социоекономске карактеристике, инвентар имовине погођене, величина губитака и обим расељавања, информације о рањивим групама или лицима и додатне студије које Банка може сматрати релевантним.	Овај РПФ и РАП-ови специфични за локацију, ако је потребно, биће развијени и према ЕСС5, поред националних законских захтева. Попис и социоекономско истраживање спроведено у складу са захтевима Светске банке поред захтева националног законодавства
Избегавање и умањивање недобровољног пресељења	Не постоје посебни захтеви за минимизирање недобровољног пресељења, иако је анализа више критеријума део процеса адаптивног дизајна.	Не постоје посебни захтеви за минимизирање недобровољног пресељења, иако је анализа више критеријума део процеса адаптивног дизајна.	Недобровољно пресељење треба избегавати тамо где је то изводљиво или свести на минимум, истражујући све одрживе алтернативне пројекте. Зајмопримац ће размотрити изводљиве алтернативне дизајне пројеката како би избегао или барем умањио обим расељавања.	ПИУ ће настојати да умањи физичко и/или економско расељавање. Све алтернативе и мере које се истраже да би се избегао или умањио негативан утицај биће забележени у интерном периодичном (месечном или тромесечном) извештају који захтева Светска банка.

Тема	Закон о експропријацији	Закон о линијској инфраструктури	ЕСС5 Светске Банке и добра међународна пракса	Разлике и мере за њихово премошћавање
Јавне консултације о инструментима за пресељење	Формални носиоци својине (укључујући и оне са препознатљивим правима) контактирају се само у самом процесу експропријације. Не постоје услови за јавне консултације осим фазе просторног планирања према Закону о планирању и изградњи.	Формални носиоци власништва (укључујући и оне са препознатљивим правима) контактирају се само у самом процесу експропријације, нема услова за јавну консултацију осим фазе просторног планирања према Закону о планирању и изградњи	Смислене консултације са погођеним особама и заједницама, локалним властима и другим заинтересованим странама треба да се спроведу током припреме и имплементације инструмената за пресељење и током свих фаза Пројекта.	Национално законодавство не захтева јавне консултације са погођеним лицима и заједницама у обиму и дometу оних које предвиђа ЕСС. ПИУ ће објавити РПФ и РАП (ако је применљиво) ПАП и заинтересованим странама и одржати консултативне састанке како је описано у овом РПФ-у током свих фаза Пројекта.
Датум пресека за испуњавање услова и попис становништва	Инвестиције извршене након обавештења о предлогу за експропријацију неће бити надокнађене, осим ако су таква улагања била неизбежна.	Инвестиције извршене након обавештења о предлогу за експропријацију неће бити надокнађене, осим ако су таква улагања била неизбежна.	Обично је крајњи датум када почиње попис, али може бити и датум када је пројектно подручје оцртано, пре пописа, под условом да је дошло до ефективне јавне дисеминације информација о оцртаном подручју и систематског и континуираног ширења након разграничења како би се спречио даљи прилив становништва.	Датум пресека одговара датуму када се надлежним органима упуту званични захтев за утврђивање јавног интереса. Ово ће јавно објавити БоЕ, на свом званичном сајту, у локалним новинама, на огласним таблама на локалним самоуправама и просторима које заједница често користи, обавештавајући ширу јавност, власнике и кориснике о крајњем датуму и контакт особе које ПАП могу контактирати за даље информације. Ове информације ће укључивати постављена упозорења да особе које се настањују у пројектном подручју након граничног датума могу бити предмет уклањања.

Тема	Закон о експропријацији	Закон о линијској инфраструктури	ЕСС5 Светске Банке и добра међународна пракса	Разлике и мере за њихово премошћавање
Право на компензацију	Закон о експропријацији признаје само формалне носиоце својине и носиоце права која су препознатљива према националним законима (фактично власништво).	Закон признаје само формалне носиоце својине и носиоце права признатих према националним законима (фактичко власништво).	Поред формалних власника, ЕСС5 такође признаје оне који немају препознатљиво законско право или право на земљиште које заузимају на датум пресека као квалификоване за помоћ при пресељењу и рехабилитацији и надокнаду за губитак неземљишне имовине по вредности замене.	Надокнада и помоћ особама погођеним пројектом без законских права или потраживања ће се вршити у складу са принципима и правима наведеним у матрици права овог РПФ-а, ако су они присутни у области погођеној Пројектом у време граничног датума. Биће направљени списак и процена вредности имовине и све мере ће бити евидентирани у интерном периодичном (месечном или тромесечном) извештају о напретку пројекта.
Методологија процене накнаде за имовину везану за земљиште	Накнада за губитак имовине и имовине треба да буде најмање једнака тржишној цени. Амортизација се одбија од накнаде (или се урачунава смањењем процене тржишне цене). Закон о експропријацији не помиње изричито надокнаду за трошкове регистрације и пореза на пренос.	Надокнада за губитак имовине и имовине треба да буде по тржишној вредности.	Надокнада једнака пуном трошку замене без амортизације.	Компензација и помоћ особама погођеним пројектом биће једнаке пуном трошку замене како је наведено у матрици права у овом РПФ-у.

Тема	Закон о експропријацији	Закон о линијској инфраструктури	ЕСС5 Светске Банке и добра међународна пракса	Разлике и мере за њихово премошћавање
Посебни рачуни за депоновање средстава	Не постоји услов за посебан рачун за депоновање средстава. Међутим, корисник експропријације је дужан да достави доказ о финансијским средствима за компензацију пре почетка експропријације. Ако постоји судски процес око вредности накнаде, суд може наложити да се средства полагају на рачун судског депозита.	Не постоји услов за посебан рачун за депоновање средстава. Међутим, корисник експропријације је дужан да достави доказ о финансијским средствима за компензацију пре почетка експропријације. Ако постоји судски процес око вредности накнаде, суд може наложити да се средства полагају на рачун судског депозита.	Ако постоје значајне потешкоће у вези са исплатом накнаде одређеним погођеним лицима, изузетно, уз претходни договор Банке, ПИУ може депоновати надокнаду (плус непредвиђене обавезе) на каматоносни депозитни или други депозитни рачун.	Средства за надокнаду, како то захтева РАП/РПФ, укључујући непредвиђене обавезе, могу се депоновати на каматоносне рачуне, ако је потребно, али само у изузетним околностима и уз претходно одобрење Светске банке. Компензација стављена на депоновање биће благовремено доступна квалификованим лицима како проблеми буду решени.
Преузимање земљишта и повезане имовине	Експроприсано земљиште и припадајућа имовина могу се узети у посед када се потпише уговор о накнади или одлука о накнади, коју утврде судски органи, постане правоснажна. Међутим, ако корисник експропријације може да докаже хитне потребе или штету ако поседовање није дозвољено, административни орган задужен за експропријацију може дозволити преузимање поседа пре исплате накнаде, што се у пракси често дешава.	Експроприсано земљиште и припадајућа имовина могу се узети у посед када се потпише уговор о накнади или одлука о накнади, коју утврде судски органи, постане правоснажна. Међутим, ако корисник експропријације може да докаже хитне потребе или штету ако поседовање није дозвољено, административни орган задужен за експропријацију може дозволити преузимање поседа пре исплате накнаде, што се у пракси често дешава.	Правило је преузимање имовине тек након пуне исплате накнаде. У одређеним случајевима могу постојати значајне потешкоће у вези са исплатом надокнаде одређеним погођеним лицима, на пример, када су поновљени покушаји да се контактирају одсутни власници пропали, када су особе погођене пројектом одбиле надокнаду која им је понуђена у складу са одобреног плана, или када су конкурентни захтеви за власништво над земљиштем или имовином предмет дуготрајног правног поступка, Зајмопримцу се може дозволити да преузме имовину, али само уз претходну сагласност Светске банке и након што покаже да су адекватна средства уплаћена на посебан депозитни рачун.	По правилу се примењује узимање земљишта и повезане имовине након исплате надокнаде (или депоновања на рачун за депоновање према потреби). Ако понуда буде одбијена, земљиште и припадајућа имовина се могу преузети када се средства једнака понуђеном износу плус 10% обезбеде и наменски на одређеном каматоносном депозитном рачуну, а уз претходно одобрење Светске банке, а МФ има одобрио такво предузимање доношењем одлука заснованих на случају у складу са законом.

Тема	Закон о експропријацији	Закон о линијској инфраструктури	ЕСС5 Светске Банке и добра међународна пракса	Разлике и мере за њихово премошћавање
Транзициона подршка	Закон о експропријацији не познаје ниједан облик прелазног додатка.	Закон о експропријацији не познаје ниједан облик прелазног додатка.	Транзициона подршка биће пружена по потреби свим економски расељеним лицима, на основу разумне процене времена потребног за обнављање њиховог капацитета за остваривање прихода, нивоа производње и животног стандарда. Ово може укључивати плаћање изгубљених усева и изгубљених природних ресурса, исплату изгубљене добити за предузећа или исплату изгубљених плата за запослене погођене пресељењем предузећа.	ПИУ ће осигурати да расељена лица добију прелазну подршку по праву из овог РПФ-а.
Губитак бенефиција и прихода за раднике и запослене	Накнада за губитак прихода у вези са експропријацијом је ван оквира релевантног закона. Такав губитак ће се надокнадити у складу са судском одлуком о заслугама и износом који треба платити	Накнада за губитак прихода у вези са експропријацијом је ван оквира релевантног закона. Такав губитак ће се надокнадити у складу са судском одлуком о меритуму и износом који треба платити	Поред компензације по пуној цени замене и транзиционе подршке, расељеним лицима се мора помоћи у њиховим напорима да побољшају, или барем обнове, свој живот и животни стандард.	Сваки РАП специфичан за локацију ће укључити мере и дизајнирати адекватну подршку и помоћ сразмерну утицају, као начин да се премости јаз, а све мере морају бити приказане и документоване на задовољство Светске банке.

Тема	Закон о експропријацији	Закон о линијској инфраструктури	ЕСС5 Светске Банке и добра међународна пракса	Разлике и мере за њихово премошћавање
Родни аспекти	Мушкарци и жене су једнаки по закону Републике Србије, укључујући и право на посед.	Мушкарци и жене су једнаки по закону Републике Србије, укључујући и право на посед	<p>Перспективе жена се морају добити кроз консултације и њихови интереси узети у обзир у свим аспектима.</p> <p>Документација о власништву или поседовању и надокнади треба да се издаје на име оба супружника где год је то могуће, а друга помоћ при пресељењу, као што је обука вештина, приступ кредитима и могућности за запошљавање, треба да буде подједнако доступна и женама, и прилагођена њиховим потребама.</p>	<p>Нарочито у неким руралним областима, учешће жена у консултацијама може бити ограничено. Консултације само са женама могу се одржати по потреби.</p> <p>Документација о власништву или поседовању и надокнада треба да се издаје на име оба супружника, а друга помоћ при пресељењу, као што је обука вештина, приступ кредитима и могућности за запошљавање, треба да буде подједнако доступна женама и прилагођена њиховим потребама.</p>
Жалбени механизам	Пројектни жалбени механизми, поред институционалних механизма, се не захтевају.	Пројектни жалбени механизми, поред институционалних механизма, се не захтевају	<p>Зајмопримац ће осигурати да постоји механизам за жалбе за пројекат, у складу са ЕСС10 што је пре могуће у развоју пројекта како би се благовремено решили специфични проблеми у вези са надокнадом, пресељењем или мерама враћања средстава за живот које су расељена лица (или други) .</p>	<p>Јединица за имплементацију пројекта ће успоставити пројектни жалбени механизам, како је описано у РПФ-у, прилагођен ризицима и негативним утицајима Пројекта. Биће успостављене одговарајуће, бесплатне и приступачне процедуре за решавање проблема и притужби; Жалбени механизам треба да узме у обзир доступност судских средстава и механизма за решавање спорова у заједници.</p>

Тема	Закон о експропријацији	Закон о линијској инфраструктури	ЕСС5 Светске Банке и добра међународна пракса	Разлике и мере за њихово премошћавање
Надзор и евалуација	Нису потребне никакве посебне процедуре праћења осим процедуралног административног институционалног надзора.	Нису потребне никакве посебне процедуре праћења осим процедуралног административног институционалног надзора.	Займопримац ће успоставити процедуре за праћење и евалуацију имплементације плана и предузеће корективне мере уколико је то неопходно током имплементације да би се постигли циљеви ЕСС-а. Обим активности праћења биће пропорционалан ризицима и утицајима пројекта. За све пројекте са значајним утицајем недобровољног пресељења, Займопримац ће задржати компетентне стручњаке за пресељење да надгледају спровођење планова пресељења, осмишљавају корективне радње по потреби, дају савете о усклађености са ЕСС и састављају периодичне извештаје о праћењу.	ПИУ ће бити одговорна за праћење у складу са захтевима наведеним у ЕСС-у, овом РПФ-у и свим наредним РАП-овима. Све мере праћења и евалуације морају бити приказане и документоване на задовољство Светске банке и биће забележене у интерном периодичном (месечном или тромесечном) извештају о напретку пројекта. Погођене особе ће бити консултоване током процеса праћења као што је описано у поглављу овог РПФ-а о записнику за ангажовање заинтересованих страна.

3 Стратегије пресељења применљиве на пројекат

3.1 Основни принципи

Кључни принципи који ће регулисати све активности откупа земљишта и пресељења од стране ПИУ-а или које се спроводе у име ПИУ-а, укључујући повезане објекте (у значењу датом у овом РПФ-у) биће укључени у све РАП-ове специфичне за локацију. Они су резимирани на следећи начин:

- Недобровољно пресељење ће бити избегнуто, или ако није могуће, минимизирано истраживањем изводљивих алтернатива у дизајну под-пројеката.
- Расељавање и обештећење особа погођених пројектом биће спроведени у складу са српским законодавством и ЕСС5 Светске Банке, где ће строжи (кориснији за особе погођене пројектом) захтев имати предност.
- Све особе погођене пројектом ће бити надокнађене за своје губитке по трошку замене и додатна помоћ ће бити обезбеђена у складу са индивидуалним утицајем и прилагођена индивидуалним потребама особа погођених пројектом, како би се омогућила рестаурација барем на ниво пре пресељења.
- Прибављање земљишта и повезане имовине може се десити када се исплата компензације заврши (ово укључује депоновање износа надокнаде на посебне рачуне за депоновање средстава, или на рачуне подједнако у оправданим ситуацијама и случајевима).
- Усвојене и спроведене диференциране мере тако да негативни утицаји не падну несразмерно на угрожене или рањиве групе/појединце, ако их има.
- Поред обавезног ангажовања заинтересованих страна и јавних консултација, ПИУ ће одржавати отворени канал дијалога током целог трајања (под)пројеката са заинтересованим странама, особама погођеним пројектом и погођеним локалним заједницама.
- Имплементацију РАП-а и резултате ће пратити и оцењивати ПИУ, а све мере морају бити демонстриране и документоване на задовољство Светске Банке и евидентирани у интерном периодичном (месечном или тромесечном) извештају који захтева Светска Банка.

3.2 Процењени утицаји пресељења

Како нацрти под-пројеката још нису развијени, не могу се проценити обим, величина и врста утицаја пресељења. Када буду познати потпројекти, они ће бити подвргнути провери и социјалној анализи како би се идентификовали и проценили потенцијални друштвени ризици и утицаји предложених под-пројеката. Ови процеси и њихови налази укључујући мере ублажавања биће документовани као део пакета пројекта/потпројекта, као што је описано у Поглављу 4.1 овог РПФ-а.

3.3 Датум пресека

Да би се спречиле спекулације са земљиштем и имовином, прилив и задирање у пројектно подручје, биће утврђен датум пресека за испуњавање услова за компензацију. Ово ће одговарати датуму подношења захтева за утврђивање јавног интереса за експропријацију надлежном органу. У исто време ће почети истраживање домаћинства/имовине. Обавештења о мораторијуму заједно са најавом почетка анкете о домаћинствима/имовини заједно са одговарајућом дисеминацијом информација (укључујући датум пресека) свим потенцијално

заинтересованим странама, укључујући и илегалне/неформалне кориснике, биће обезбеђена. Јавно саопштење да је захтев поднет, заједно са обавештењем о мораторијуму, јавно се објављује коришћењем:

- Веб странице ПИУ (<http://www.mgsi.gov.rs/>)
- Веб странице ПИТ Инфраструктуре Железнице Србије, (<https://infrazs.rs/>),
- Веб странице ПИТ Србија Воз <https://www.srbvoz.rs/>,
- Веб странице ПИТ Србија Карго <http://portal.srbcargo.rs/kargportal/>),
- Веб странице ПИТ Дирекције за Железнице <http://www.raildir.gov.rs/>
- Веб страница и огласних табли погођених локалних заједница, и
- путем саопштења у штампаним медијима,
- огласних табли на будућим градилиштима.

Свако питање, забринутост или захтев за појашњење о ефектима и последицама датума пресека треба да се упути пројектном жалбеном механизму преко одређених канала како је предвиђено у поглављу б.

Лица која уђу у пројектно подручје након крајњег датума немају право на надокнаду или било који други облик помоћи за пресељење.

3.4 Критеријум подобности

Јединица права је сваки појединац који има право на надокнаду или бенефиције за рехабилитацију. Утврђивање подобности заснива се на Попису становништва и инвентару све имовине на коју пројекат утиче како би се омогућила пуна компензација у складу са Матрицом права. Све особе погођене пројектом идентификоване пре датума пресека имаће право на надокнаду, у складу са принципима надокнаде закона, овог РПФ и ЕСС5, док ће преовладавати строжи захтеви (кориснији за особе погођене пројектом).

Особе погођене пројектом су дефинисане тако да укључују следеће категорије:

- Особе погођене пројектом са формалним власништвом над земљиштем, који губе цело или део свог земљишта;
- Особе погођене пројектом са формалним власничким власништвом, који поседују непокретну имовину са или без грађевинске дозволе на земљишту које се експроприше;
- Особе погођене пројектом са формалним правом власништва над предузећима која су погођена губитком целог или дела земљишта на коме се предузећа налазе;
- Особе погођене пројектом са формалним правом власништва над стоком и пољопривредним прерађивачима који су погођени губитком целог или дела земљишта на коме се заснивају;
- Особе погођене пројектом са формалним правом закупа на приватном или јавном земљишту;
- Особе погођене пројектом са формалним правом власништва над земљиштем које ће бити потребно током изградње на привременој основи;
- Особе погођене пројектом без формалног власништва над погођеним земљиштем или предузећима, али њихова средства за живот директно зависе од погођеног земљишта или предузећа (нпр. они који раде на погођеном пољопривредном земљишту или раде у погођеним предузећима);
- Особе погођене пројектом без формалног права власништва или коришћења, али који су успоставили коришћење јавног или приватног земљишта улагањем у непокретне објекте, усева, шуме, дрвеће, воћна стабла, винограде, старост усева и време потребно за њихову репродукцију;

- Особе погођене пројектом без икаквог формалног или препознатљивог законског права на имовину коју заузимају пре датума пресека; и
- Сви погођени објекти заједнице ће такође бити реконструисани или ће бити пружена неопходна подршка.

3.5 Матрица права

Права за различите категорије утицаја и особе погођене пројектом биће у складу са Матрицом права која је усвојена у овом РПФ-у. Као опште правило, у случају:

Особе погођене пројектом би биле физички расељене ће имати могућност избора између изводљивих опција пресељења, укључујући адекватну замену становања или новчану надокнаду, и пружаће се помоћ при пресељењу која одговара потребама сваке групе расељених лица и која одговара њиховом губитку имовине.

У свим случајевима економског расељавања, када под-пројекти утичу на средства за живот или стварање прихода, мере ће бити осмишљене како би се погођеним лицима омогућило да побољшају, или барем поврате, своје приходе или средства за живот.

Универзум права, подобност за компензацију и методе процене компензације за откуп земљишта и пресељење у оквиру овог РПФ-а су сумирани у табели 2 испод.

Табела 2 Матрица права

Врста губитка Економско расељавање	Особа са правима	Политика компензације
Земљиште		
Пољопривредно земљиште без обзира на тежину губитка (било делимични или потпуни губитак)	Власник са формалним правом власништва (укључујући власника са правно препознатљивим потраживањем)	Знаменско земљиште једнаке или веће вредности и сличне продуктивности у непосредној близини или у околини експроприсаног земљишта заједно са свим трошковима пресељења и административним таксама потребним за пренос права својине, ако постоје. Или новчана надокнада по трошковима замене; + Прелазни додатак једнак тромесечној минималној заради у земљи, ако је потребно.
	Закупац са важећим документима о праву закупа који обрађује пољопривредно земљиште по уговору	Надокнада за сва побољшања на земљишту (као што је наводњавање, противградна заштита итд.). Надокнада ће бити исплаћена по трошку замене. + Накнада за селидбу, односно трошкови измештања и уградње опреме + Понуда заменског земљишта у закуп, ако је земљиште изнајмљено од државе, или прелазни додатак једнак 3-месечној минималној плати на нивоу земље уз идентификацију одрживе алтернативне локације, + Изгубљени нето приход током периода транзиције (мерен на основу пописног истраживања)
	Особе погођене пројектом без формалног права (корисници пољопривредног земљишта и средства за живот се заснивају на земљишту)	Особе погођене пројектом без формалног права власништва који су били у поседу обрађиваног земљишта на датум пресека неће добити надокнаду за земљиште, али ће бити надокнађени за сва улагања у земљиште по заменској цени и биће понуђено коришћење другог земљишта (дуготрајно и на безбедан начин, закуп државног земљишта), или компензацију за трошкове идентификације одрживе алтернативне локације, + Накнаду за селидбу, односно трошкове пресељења и уградње опреме + Изгубљени нето приход током периода транзиције (мерен на основу пописног истраживања) + Прелазни додатак једнак тромесечној минималној плати на нивоу земље, ако је потребно.

Врста губитка Економско расељавање	Особа са правима	Политика компензације
Грађевинско земљиште које се користи за пословно предузеће, без обзира на тежину губитка (било делимичан или потпуни губитак)	Власник са формалним или препознатљивим правом, или корисници грађевинског земљишта у јавном/државном власништву и власници пре национализације	<p>Новчана накнада по трошковима замене, или</p> <p>На захтев власника некретнине, ако су испуњени законски услови, заменско земљиште једнаке или веће вредности и сличне вредности у непосредној близини или у околини експроприсаног земљишта заједно са свим трошковима пресељења и административним таксама потребним за пренос права својине, ако постоје ,</p> <p>+</p> <p>Надокнада за сва улагања у земљиште по трошку замене</p> <p>+</p> <p>Трошкови пресељења и уградње опреме</p> <p>+</p> <p>Изгубљени нето приход током периода транзиције мерен на основу пописног истраживања</p> <p>+</p> <p>Прелазни додаток и помоћ, једнака тромесечној минималној плати на нивоу земље ако је потребно.</p>
	Закупац са важећим документима о праву закупа	<p>Надокнада за сва улагања у земљиште по трошку замене</p> <p>+</p> <p>Трошкови измештања и уградње опреме</p> <p>+</p> <p>Изгубљени нето приход током периода транзиције мерен на основу пописног истраживања</p> <p>+</p> <p>Заменско земљиште за закуп, ако је земљиште изнајмљено од државе, или подршка у транзицији једнака минималној плати од 3 месеца на нивоу земље уз идентификацију одрживе алтернативне локације,</p> <p>+</p> <p>Накнада за сву унапред плаћену закупнину, за период који није истекао</p>
	Особе погођене пројектом без формалног права	<p>Особе без формалног права власништва које су поседовале земљиште на датум пресека неће добити надокнаду за земљиште, али ће бити надокнађене за све инвестиције извршене на земљишту по трошку замене.</p> <p>Накнада за селидбу, односно трошкови измештања и уградње опреме</p> <p>+</p> <p>Изгубљени нето приход током периода транзиције (мерен на основу пописног истраживања)</p> <p>+</p> <p>Прелазни додаток једнак тромесечној минималној плати на нивоу земље, ако је потребно</p>

Врста губитка Економско расељавање	Особа са правима	Политика компензације
Пољопривредно или комерцијално (грађевинско) земљиште постаје економски неисплативо	Власници имовине, односно корисници грађевинског земљишта у јавној/државној својини	У случају да преостала површина земљишта није одржива (одрживост земљишта ће процењивати од случаја до случаја од стране независног стручњака и узимаће у обзир економске показатеље, као и безбедност и приступачност за коришћење или коришћење људи), може се експроприсати на захтев особе погођене пројектом и надокнађен према врсти имовине.
Биљке и објекти на пољопривредном (које нису куће)		
Губитак годишњих усева, који нису могли бити пожњевени пре враћања земљишта у посед	Власници усева без обзира на законитост и врсте права својине на земљишту	Новчана накнада по трошку замене. Губитак годишњег рода биће избегнут прилагођавањем распореда изградње
Губитак вишегодишњих биљака и дрвећа (воћке и виногради)	Власници биљака без обзира на законитост и врсте права својине на земљишту	Право сакупљања воћа или дрвне грађе + Новчана накнада по трошку замене на основу сорте, године и производне вредности, укључујући вредност времена потребног за производњу таквог усева и губитак нето прихода, као и трошкове улагања (рад и радна снага), за садњу новог винограда, воћњака или слично, до тренутка када достигне пуни плодносни потенцијал.
Погођени виногради и воћњаци који још не доносе плодове		Новчана накнада довољна за поновно успостављање или куповину сличног винограда или воћњака, укључујући вредност времена потребног за репродукцију заменског винограда или воћњака и губитак нето прихода.
Дрвна маса (зрела или скоро зрела)		Трошак замене утврђује се на основу вредности „дрва на пању“ по тржишној вредности
Шуме без зреле дрвне масе		Новчана накнада довољна за поновно успостављање сличне шуме, укључујући вредност времена потребног за репродукцију заменске шуме и губитак нето прихода.
Расадник који још увек не рађа		Новчана накнада довољна за поновно успостављање садног материјала (расадни и други репродуктивни материјал).

Врста губитка Економско расељавање	Особа са правима	Политика компензације
Зграде које се користе за држање и узгој стоке (шупе, штале, итд.)	Власници објеката који се користе за држање стоке	<p>Новчана накнада по трошковима замене, или; На захтев власника имовине, ако су испуњени законски услови, одговарајућа замена имовина + трошкови пресељења и административне таксе потребне за пренос права власништва, ако постоје; + подршка транзицији једнака тромесечној минималној плати на нивоу земље уз идентификацију одрживе алтернативне локације, ако власник нема алтернативну локацију. + Изгубљени нето приход током периода транзиције (мерен на основу пописног истраживања) + Прелазни додаток једнак тромесечној минималној плати на нивоу земље, ако је потребно, ако је потребно.</p>
Утицај на запослене у пољопривреди или прерађиваче	Радници, запослени	<p>У случају поремећаја транзиционе подршке извора прихода у висини тромесечне минималне зараде на нивоу земље, + Обука за алтернативне послове ако је могуће и ако је потребно; + Приоритет при запошљавању на Пројекту, ако је могуће и од случаја до случаја (У складу са социјалном проценом обрађеном у РАП)</p>
Посао (који не укључује земљорадњу)		
Пословни објекти (продавнице, пословне зграде) итд.	Власници са формалним власништвом (укључујући власнике са правно препознатљивим потраживањем)	<p>Новчана накнада по трошковима замене, укључујући порезе + Трошкови измештања и поновне инсталације опреме и инвентара + транзициона подршка једнака тромесечној минималној плати на нивоу земље уз идентификацију одрживе алтернативне локације Изгубљени нето приход током периода транзиције (мерен на основу пописног истраживања)</p>

Врста губитка Економско расељавање	Особа са правима	Политика компензације
	Закупац послује у објекту по важећем уговору о закупу	<p>Компензација за сва побољшања на имању (као што су реконструкција, реновирање итд.). Надокнада ће бити исплаћена по трошку замене.</p> <p>+</p> <p>Трошкови измештања и поновног постављања опреме и инвентара,</p> <p>+</p> <p>транзициона подршка једнака тромесечној минималној плати на нивоу земље док и компензација за трошкове идентификације одрживе алтернативне локације</p> <p>+</p> <p>Заменски простор за закуп, ако је простор дат у закуп од државе</p> <p>+</p> <p>Изгубљени нето приход током периода транзиције (мерен на основу пописног истраживања)</p>
	лица захваћена пројектом, власници без формалног права (зграда изграђена без грађевинске дозволе на земљишту у чијем су власништву, или земљишту у власништву трећих лица у заједничкој државној својини)	<p>Новчана накнада за зграду по трошку замене објекта, укључујући порезе</p> <p>+</p> <p>Прелазни додатак до 3 месеца у вредности оперативних трошкова укључујући трошкове опреме и премештања инвентара и поновну инсталацију</p> <p>Надокнада за трошкове идентификације одрживе алтернативне локације</p>
Губитак било каквог непољопривредног посла	Власник предузећа (без обзира да ли је званично регистрован или не, све док делатност није санкционисана законом)	<p>Трошкови селидбе, укључујући надокнаду за непокретни инвентар и трошкове замене инвестиције.</p> <p>+</p> <p>Прелазни додатак за тромесечни губитак нето прихода током периода транзиције (нето приход мерен на основу пописног истраживања)</p> <p>+</p> <p>Одговарајући ниво подршке за побољшање вештина, ако је потребно, за обнављање и/или диверсификацију извора средстава за живот.</p>

Врста губитка Економско расељавање	Особа са правима	Политика компензације
Губитак непољопривредних предузећа	Радници, запослени	У случају престанка или прекида радног односа због накнаде за откуп земљишта једнократно у износу од тромесечне зараде биће исплаћена сразмерно губитку прихода. Одређује се од случаја до случаја + Обука за алтернативне послове ако је могуће. + Приоритет при запошљавању на Пројекту, ако је могуће и од случаја до случаја (У складу са социјалном проценом обрађеном у РАП-овима)
Губитак зграда (кућа, станова) датих у закуп и обезбеђивања извора за живот	Власник имовине	Новчана накнада за изгубљену имовину уз пуну цену замене + Трошкови пресељења (накнада за селидбу) и новчана накнада на једнократној основи (прелазна накнада, ако је кирија била главни извор средстава за живот).
Физичко расељавање		
Зграде (стамбене, куће, станови итд.)	Власник са формалним правом (укључујући власника са правно препознатљивим потраживањем)	Новчана накнада по трошковима замене, или; заменска имовина једнаке или веће вредности, у непосредној близини или у околини експроприсане имовине заједно са свим трошковима пресељења и административним таксама потребним за пренос права својине, ако постоје;
	Неформални власник - објекат изграђен без грађевинске дозволе на сопственој парцели ако је предмет легализације	+ Плаћање трошкова пресељења (надокнада за селидбу) и накнада за остале трошкове током пресељења, тј. транзициона подршка једнака тромесечној минималној плати на нивоу земље (прелазни додатак).
	Неформални власник - зграда изграђена без грађевинске дозволе на сопственој парцели или изграђена без грађевинске дозволе на туђој или у државној својини - не подлеже легализацији	Новчана накнада за зграду по трошку замене објекта + Обезбедите аранжмане који ће им омогућити да добију адекватан смештај уз сигурност закупа (ако немају друге структуре) + Плаћање трошкова пресељења (надокнада за селидбу) и накнада за остале трошкове током пресељења, тј. транзициону подршку у висини 3-месечне минималне зараде на нивоу земље
	Закупац предметне имовине	Исплата накнаде за селидбу и надокнада за друге трошкове узроковане пресељењем и новчана надокнада, односно транзициона подршка у висини тромесечне минималне зараде на нивоу земље.

Врста губитка Економско расељавање	Особа са правима	Политика компензације
	Закупац или лице са станарским правом на стану у државном власништву	<p>Обезбедити закуп или станарско право на истој врсти друге еквивалентне, друштвене или државне имовине у близини.</p> <p>Уколико еквивалентан државни или друштвени стан није доступан у близини, особи погођеној пројектом ће бити понуђен државни или друштвени стан удаљенији од подручја експроприсаног стана,</p> <p>+</p> <p>Плаћање трошкова пресељења (надокнада за селидбу) и накнада за остале трошкове током пресељења, тј. транзициону подршку у висини 3-месечне минималне зараде на нивоу земље</p> <p>+</p> <p>Транзициона помоћ прилагођена потребама сваке групе расељених лица.</p>
Остале ситуације расељавања		
Зграде у јавној или државној својини, или део зграда	Неформални корисници	<p>Обезбедити аранжмане који ће им омогућити да добију адекватан смештај уз сигурност закупа (ако немају друге структуре)</p> <p>+</p> <p>Исплата трошкова пресељења (надокнада за селидбу) и накнада за остале трошкове током пресељења и новчана накнада на једнократној основи (прелазни додатак).</p> <p>+</p> <p>Транзициона помоћ прилагођена потребама сваке групе расељених лица.</p>
Губитак приступа уобичајеним природним ресурсима и зградама	Заједнице, предузећа, појединци или домаћинства	<p>Замена јавног власништва или погодности (путева и сл.) и обезбеђивање приступа једнаким погодностима или услугама. Мере ће бити спроведене како би се или омогућио континуиран приступ угроженим ресурсима или да би се обезбедио приступ алтернативним ресурсима са еквивалентним потенцијалом за зараду за живот и доступношћу. Тамо где су угрожени ресурси заједничке имовине, компензација повезана са ограничењима коришћења природних ресурса може бити колективна по природи</p>
Утицаји узроковани привременим заузећем земљишта и било какве штете на имовини	Власник имовине (укључујући власника са правно препознатљивим потраживањем)	<p>Тржишна цена закупа за време трајања закупа. Земљиште се мора вратити у првобитно стање. Побољшани квалитет земљишта због радова на високом запрљању не треба уклањати, осим ако је другачије договорено са особом погођеном пројектом.</p> <p>+</p> <p>Трошкови замене у складу са овом матрицом за погођене усеве, воћњаке, расаднике итд.</p> <p>+</p> <p>Накнада за било какву штету на имовини процењена по трошковима замене.</p>

Врста губитка Економско расељавање	Особа са правима	Политика компензације
Успостављена трајна права служности на имовини (тј. право пролаза над земљиштем или имовином)	Власник имовине (укључујући власника са правно препознатљивим потраживањем)	<p>Накнада за смањење тржишне вредности земљишта или зграде због спровођења права служности</p> <p>+</p> <p>Надокнада по трошку замене за погођене усеве, воћњаке, расаднике итд. у складу са релевантним одељцима ове матрице.</p> <p>+</p> <p>Надокнада за било који трајни губитак прихода због служности процењена по трошковима замене како су проценили акредитовани вештаци проценом потенцијала нето добити од земљишта након служности.</p>
Утицај на угрожене групе	Угрожени: особе испод границе сиромаштва у складу са националним законима, домаћинства које воде жене, самохрани родитељи, старије особе, особе са инвалидитетом или особе са дуготрајним здравственим проблемима.	<p>Поред свих права дефинисаних у овој матрици, угроженим особама ће бити пружена додатна помоћ, укључујући правну помоћ. Свака додатна подршка потребна за угрожена домаћинства биће одређена од случаја до случаја током социо-економског истраживања. Главни покретачи рањивости ће бити узети у обзир и у консултацији са особама погођеним пројектом. РАП ће развити детаљну методологију засновану на социо-економским истраживањима. Овим особама погођеним пројектом се даје приоритет при запошљавању на пројекту ако је могуће.</p>
Неутврђени утицаји	Власник или формални корисник	Сваки неутврђени утицај биће ублажен у складу са принципима и циљевима овог РПФ-а

4 Документа за пресељење

4.1 Друштвена анализа под-пројеката за откуп земљишта, ограничења коришћења земљишта и утицаји недобровољног пресељења

ПИУ ће добити прелиминарне информације од општина када буду познате локације предложених подпројеката. Захтеване информације ће укључивати опис природе, обима и локације предложеног подпројекта, пропраћене мапама локација и свим другим детаљима који могу бити потребни. Користећи контролну листу за проверу пресељења која се налази у Анексу 2 овог РПФ-а, специјалиста за социјална питања и сарадњу са грађанима унутар ПИУ-а ће на лицу места проверити информације достављене у сарадњи са локалним властима, како би потврдио да ли пројекат има потенцијалне утицаје на присилно пресељење.

Проверу активности ће спровести ПИУ специјалиста за социјална питања и сарадњу са грађанима. Извештаје о провери ће одобрити шеф ПИУ и доставити их Светској банци. Провера ће се ослањати на следеће критеријуме и имаће за циљ да верно утврди да ли ће предложени подпројекти имати негативне утицаје на:

- губитак смештаја, физичко расељавање;
- средства/ресурсе или приступ имовини/ресурсима;
- губитак извора прихода или средстава за живот;
- губитак земљишта или губитак приступа земљишту;
- губитак пословања, како трајни тако и привремени;
- губитак приступа образовним и здравственим услугама заједнице;
- губитак права заједнице;
- угрожена лица и домаћинства.

Друштвена анализа ће идентификовати особе са формалним правима на земљиште и имовину (укључујући обичајна и традиционална права призната државним законима). Анализа ће такође идентификовати лица која немају формална права на земљиште, али потражују право на такво земљиште и имовину. Анализа се неће ослањати само на употребу и анализу секундарних података који су лако доступни, већ ће такође захтевати анкету како би се потврдило да секундарни подаци пружају истинит, поуздан и тачан обрачун друштвеног окружења. У случајевима када се не могу донети коначне одлуке на основу анкете о пролазу, биће уложени даљи напори да се прибаве и провере информације путем интервјуа са кључним информаторима, дискусија у фокус групама и друге адекватне методологије. Ако анализа утврди да су горе описани утицаји присутни на земљишту захваћеном под-пројектом, биће припремљен примењив РАП на основу принципа и смерница које даје РПФ.

4.2 Акциони План Расељавања (РАП)

4.2.1 Минимални елементи Акционог Плана Расељавања

Обим и ниво детаља РАП-а варирају у зависности од величине и сложености пресељења изазваног под-пројектом. План се заснива на ажурираним и поузданим информацијама о (а) предложеном под-пројекту и његовим потенцијалним утицајима на расељена лица и друге штетно погођене групе, (б) одговарајућим и изводљивим мерама ублажавања, и (в) правни и институционални аранжмани потребни за ефикасно спровођење мера пресељења.

Сваки РАП специфичан за локацију ће укључивати најмање следеће елементе како је наведено у ЕСС5:

- Опис пројекта: Општи опис пројекта и идентификација пројектног подручја;
- Идентификација потенцијалних утицаја: активности које доводе до расељавања, обим стицања земљишта и утицаја на структуре и друга основна средства, или наметнуто ограничење коришћења, алтернативе које се разматрају за избегавање или умањивање пресељења, механизми за умањивање пресељења током имплементације пројекта итд.;
- Циљеви: Главни циљеви програма пресељења;
- Пописно истраживање и основне социоекономске студије;
- Правни оквир: обавезно прибављање и наметање ограничења коришћења земљишта и природа компензације у вези са тим, у смислу методологије процене и времена плаћања, применљивих правних и административних процедура, укључујући опис правних лекова доступних расељеним лицима у судском процесу, закони и прописи који се односе на агенције одговорне за спровођење активности пресељења, разлике, ако их има, између локалних закона и праксе и ЕСС5, и механизма за премошћавање таквих разлика итд.;
- Институционални оквир: идентификација агенција одговорних за активности пресељења, процена институционалног капацитета таквих агенција, кораци који се предлажу за унапређење институционалних капацитета агенција итд.;
- Подобност: Дефиниција расељених лица и критеријума за утврђивање њихове подобности за компензацију и другу помоћ при пресељењу, укључујући релевантне датуме пресека;
- Вредновање и компензација губитака: методологија која ће се користити за процену губитака да би се одредио њихов трошак замене; и опис предложених врста и нивоа надокнаде према локалном закону и додатних мера које су неопходне да би се постигла вредност трошкова замене,
- У случају пројекта који утичу на животни стандард или стварање прихода, план Зајмопримца ће укључивати мере које ће омогућити погођеним лицима да побољшају, или барем поврате своје приходе или средства за живот које су имали пре почетка пројекта.
- Учесће заједнице: Укључивање расељених лица (укључујући заједнице домаћинстава, где је релевантно), стратегија за консултације и учешће расељених лица у осмишљавању и спровођењу активности пресељења, резиме изнетих ставова и начина на који су ови ставови узети у обзир рачун, представљене алтернативе пресељења и избори које су направила расељена лица, институционализовани аранжмани помоћу којих расељена лица могу да пренесу своје бриге надлежним органима пројекта, и мере да се осигура да су угрожене групе адекватно заступљене;
- Распоред имплементације: обезбеђивање очекиваних датума за расељавање и процењених датума почетка и завршетка за све активности плана пресељења;
- Трошкови и буџет: приказују категорисане процене трошкова за све активности пресељења;
- Жалбени механизам: приступачне процедуре специфичне за подпројекат за решавање спорова трећих страна у вези са расељавањем или пресељењем;
- Праћење и евалуација: Аранжмани за праћење активности расељавања и пресељења од стране агенције за имплементацију, допуњени мониторингом трећих страна, индикатори праћења учинка за мерење информација и исхода за активности пресељења, укључивање расељених лица у процес праћења, итд.
- Одредбе за прилагођавање имплементације пресељења треба да буду укључене у РАП како би се одговорило на непредвидиве услове пројекта или неочекиване препреке за постизање задовољавајућих исхода пресељења.

Када околности пројекта захтевају физичко пресељење становника (или предузећа), планови пресељења захтевају додатне информације и елементе планирања. Додатни захтеви укључују

- Транзициона помоћ: описује облике помоћи за пресељење чланова домаћинства и њихове имовине и у прелазном периоду;
- Заштита животне средине и управљање планираним локацијама за пресељење;
- Консултације о аранжманима за пресељење: описује процес консултација са физички расељеним лицима о њиховим преференцијама у погледу алтернатива пресељења, избора у вези са облицима компензације и транзиционе помоћи итд.;
- Транзициона подршка једнака тромесечној минималној плати на нивоу земље уз идентификацију одрживе алтернативне локације.

Предвиђени обим активности откупа земљишта је мали, али у случају да би куповина земљишта или ограничења у коришћењу или приступу земљишту или природним ресурсима требало да изазову значајно економско померање, аранжмани да се расељеним лицима пружи довољна могућност да побољшају, или барем обнове средства за живот су такође укључена у РАП, или у посебан план побољшања средстава за живот. Ово укључује:

- Директна замена земљишта: за особе погођене пројектом засноване на пољопривредном издржавању, РАП пружа опцију за добијање заменског земљишта једнаке производне вредности или показује да није доступно довољно земљишта еквивалентне вредности, итд.;
- Губитак приступа земљишту или ресурсима: описује начине за добијање замена или алтернативних ресурса, или на други начин пружа подршку за алтернативне начине за стицање средстава за живот;
- Подршка за алтернативна средства за живот: описује изводљиве аранжмане за добијање запослења или за оснивање предузећа, укључујући пружање релевантне додатне помоћи укључујући обуку вештина, кредите, лиценце или дозволе или специјализовану опрему. Као што је оправдано, планирање средстава за живот пружа посебну помоћ женама, мањинама или рањивим групама које могу бити у неповољном положају у обезбеђивању алтернативних средстава за живот;
- Разматрање могућности економског развоја: идентификује и процењује све изводљиве могућности за промовисање побољшања средстава за живот као резултат процеса пресељења. Ово може укључивати, на пример, преференцијалне аранжмане за запошљавање на пројектима, подршку развоју специјализованих производа или тржишта, преференцијално комерцијално зонирање и трговинске аранжмане итд.;
- Транзициона подршка: описује прелазну подршку онима којима ће животни стандард бити угрожен.

4.2.2 Процес израде и одобравања РАП

Активности на припреми специфичних под-пројектних РАП-ова биће приказане на начин да се омогући смислено учешће особа погођених пројектом. Претпоставља се да ће фаза прелиминарних припрема укључивати објављивање припрема за попис становништва, објављивање резултата пописа уз поштовање приватности личних података, објављивање социо-економске основне процене, као и објављивање нацрта РАП-а. Сврха јавног објављивања и дискусија је да се осигура конструктивно учешће особа са инвалидитетом у процесу припреме, имплементације и праћења докумената за пресељење.

Пописно истраживање и основне социоекономске студије чине кључни елемент РАП-а. Сврха пописа на нивоу домаћинства је да се идентификују и поброје особе погођене пројектом и њихова имовина.

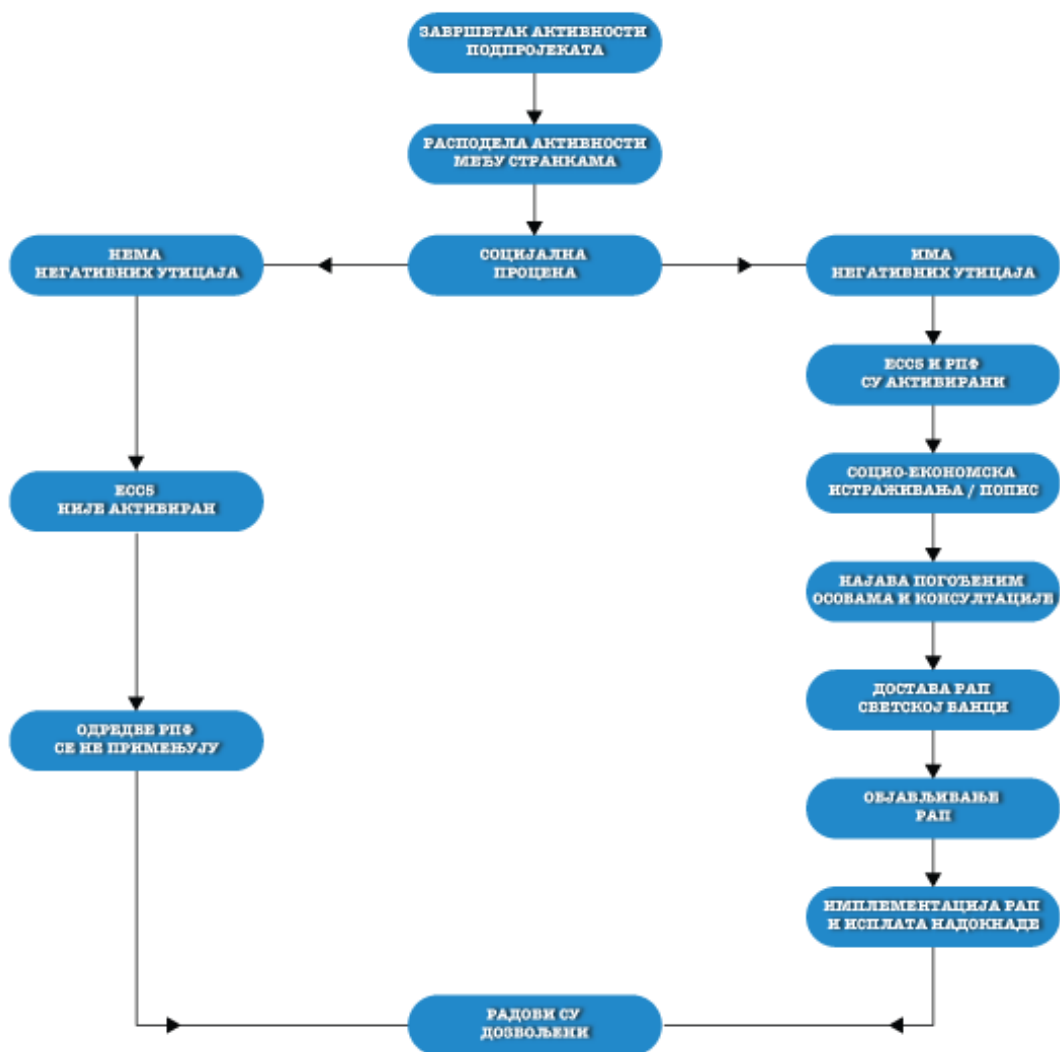
Пописна анкета такође служи и другим битним функцијама:

- Да се идентификују карактеристике расељених домаћинстава, укључујући опис производних система, рада и организације домаћинства;
- обезбеде основне информације о средствима за живот особа погођених пројектом (укључујући, према потреби, нивое производње и приходе који потичу од формалних и неформалних економских активности) и животног стандарда (укључујући здравствени статус) расељене популације;
- пруже информације о рањивим групама или особама за које ће можда морати да се донесу посебне одредбе;
- Идентификују јавну или комуналну инфраструктуру, имовину или услуге које могу бити погођене;
- обезбеди основу за дизајн и буџетирање програма пресељења; и успостави основне услове за потребе праћења и евалуације

Уколико СБ буде сматрала релевантним, додатне студије о следећим темама могу бити потребне да би се допунило или информисало о пописној анкети:

- системи поседовања и преноса земљишта, укључујући инвентар заједничких природних ресурса од којих људи живе и издржавају, итд.;
- обрасци друштвене интеракције у погођеним заједницама, укључујући друштвене мреже и системе социјалне подршке, и како ће на њих утицати пројекат; и
- друштвене и културне карактеристике расељених заједница, укључујући опис формалних и неформалних институција (нпр. организације заједнице, ритуалне групе, невладине организације (НВО) које могу бити релевантне за стратегију консултација и за осмишљавање и спровођење активности пресељења.

Први нацрт РАП-а ће бити достављен Светској Банци на преглед и одобрење да би га ПИУ потом објавио (на енглеском и српском језику) у областима доступним особама погођеним пројектом, локалним новинама у заједницама погођеним подпројектима и на интернет страници ПИУ, након чега ће уследити јавне консултације са локалним заједницама и заинтересованим странама. ПИУ ће такође издати сажету информацију о РАП-у, као водич за откуп земљишта и компензацију, који ће бити дистрибуиран или током јавних консултација или током првог следећег састанка ангажовања са особама погођеним пројектом након што експропријација почне. Ово се ради да би се осигурало да погођени људи разумеју процедуре надокнаде и знају шта могу да очекују у различитим фазама подпројекта (на пример, када ће им бити дата понуда, колико дуго ће морати да одговоре, жалбене процедуре, правне процедуре које треба поштовати ако преговори не успеју итд.). Резултати консултација ће бити документовани и пријављени са коначним документом РАП-а и послати Светској банци на одобрење. Коначни РАП ће поново бити објављен у областима доступним заинтересованим странама, објављен у локалним новинама у заједницама на које се односи релевантни подпројекат и на интернет страници ПИУ-а, и биће доступан током целог трајања подпројекта.

Слика 1 - дијаграм тока одобрења РАП-а

4.2.3 Имплементација РАП-а

Неће доћи до физичког и/или економског расељавања за било који подпројекат док се не финализирају РАП-ови специфични за локацију и док их Банка не одобри и док се мере ублажавања предвиђене у одговарајућим РАП-има не имплементирају.

4.3 Ревизија расељавања

ЕСС 5 се примењује на трајно или привремено физичко и економско расељавање предузето пре или упоредо са имплементацијом пројекта, али у очекивању или у припреми за пројекат. Ако се такви случајеви идентификују кроз социјалну анализу подпројеката, ревизију ће предузети специјалиста за пресељење (који ће бити ангажован по потреби у таквим случајевима) да: (1) документује и процени адекватност примењених мера ублажавања у светлу ЕСС5; (2) процени усклађеност са националним законодавством; (3) идентификује недостатке у испуњавању захтева ЕСС5 и овог РПФ-а; (4) идентификују све жалбе, притужбе или друга нерешена питања; и (5) утврдити мере за затварање идентификованих недостатака и решавање притужби. Ова дубинска анализа се спроводи у оквиру договореног временског оквира који узима у обзир контекст пројекта и значај претходног пресељења. Можда неће бити могуће ретроактивно

задовољити одређене аспекте ЕСС5, као што су консултације и објављивање. Дубинска анализа може укључивати преглед релевантних докумената, теренске посете, интервјуе и консултације са погођеним лицима и другим кључним заинтересованим странама. Потврда Банке за такав ревизорски извештај и спровођење мера за отклањање недоследности је предуслов за почетак подпројеката у таквим случајевима.

5 Консултације и објављивање

5.1 Јавна расправа

ПИУ ће успоставити сталне односе са погођеним заједницама, што је раније могуће у процесу планирања под-пројекта, и током трајања пројекта. Процес ангажовања ће обезбедити конструктивне консултације са њима како би се дошло до заједничког разумевања природе и трајања утицаја; информисати учешће о питањима која на њих директно утичу; предложити мере ублажавања; делити развојне користи и могућности; и питања имплементације. Индивидуални састанци се могу одржавати са особама погођеним пројектом у вези са специфичним случајевима, укључујући и на захтев тих особа. Сви документи припремљени у оквиру имплементације овог документа, сваког накнадног подпројектног РАП и Ревизија пресељења биће објављени на српском и енглеском језику и стављени на располагање јавности најкасније 15 дана пре јавних консултација. Такође ће бити обезбеђено довољно времена за спровођење јавних консултација. Јавне консултације ће бити најављене путем локалних новина, друштвених медија, огласних табли и на интернет страници ПИУ. Информације о пројекту и информације о жалбеном механизму биће доступне на српском и енглеском језику.

5.1.1 Јавне расправе о оквирној политици расељавања

Након што СБ одобри нацрт овог документа, биће одржане јавне консултације (могу се одржати истовремено и за друге одобрене нацрте Пројектне документације). РПФ ће бити објављен (на веб страници Министарства) и доступан јавности на увид најмање 15 дана пре јавних консултација и мора се дати довољно времена за подношење коментара и питања. Позив за јавну консултацију биће послат институционалним заинтересованим странама и објављен у националним и локалним новинама заједница за које се зна да су или би могле бити погођене Пројектом. Јавна расправа ће бити објављена у другим медијима, по потреби (веб сајтови, друштвени медији, ТВ и радио станице) истовремено са објављивањем документа.

На листи позваних биће представници између осталог:

- Владине институције,
- Представници и локалне заједнице за које се зна да су под утицајем пројекта
- Путници, особље, предузећа у и око железничких станица,
- НВО,
- академска заједница,
- Национални и локални медији,
- Рањиве групе,
- Јавност.

Исход јавне консултације, кључне тачке дискусије и питања и дотична питања биће укључени у коначни РПФ.

5.2 Објављивање докумената

Овај документ и накнадни РАП ће бити припремљени на српском и енглеском језику и на било ком другом језику ако се сматра потребним. Документи морају бити доступни јавности током читавог пројекта, укључујући његову евалуацију и доступни на веб-страници Министарства и ПИУ и релевантних локалних општина. У току процеса откупа земљишта, са посебном пажњом

која се посвећује рањивим групама, утицајима пројекта, мерама ублажавања и помоћи при расељавању и рехабилитацији биће разумљиви свим особама погођеним пројектом. Штампане копије документације биће доступне на приступачним, често посећеним местима како би се спречило искључење због ИТ препрека. ПИУ ће бити одговоран за све активности објављивања документације.

5.3 Регистар ангажовања заинтересованих страна

У циљу документовања и евидентирања свих активности ангажовања заинтересованих страна, укључујући групне и појединачне састанке, било који виртуелни састанак или ангажман, планиране или спонтане састанке, формалне или неформалне, телефонске разговоре, писмене размене итд. ПИУ ће одржавати регистар ангажовања заинтересованих страна. Сваки унос у регистар ће садржати детаље о ангажованим заинтересованим странама, датум, време и место састанка/начин комуникације, кратак опис тема о којима се разговарало, прикупљене информације, сажетак добијених повратних информација, ако их има, и кратко објашњење како су повратне информације је узете у обзир, или разлози због којих нису узете у обзир. Регистар може бити подржан мултимедијалним (фотографије, видео) записима састанака ако су доступни и писаним документима о којима се разговарало или издато у вези са ангажманом.

Регистар ће бити вредан алат који пружа преглед кључних фаза ангажовања и активности унутар, олакшавајући праћење имплементације СЕП-а, подпројеката и РАП-а, повратних информација о процесу пресељења, евалуације оснаживања особа погођених пројектом уз договарање компензацијских пакета како је осмишљено у РПФ-у. Регистар ће одржавати специјалиста за социјална питања и сарадњу са грађанима ПИУ-а.

6 Жалбени механизам (ГМ)

6.1 Сврха жалбеног механизма

Сврха креирања и имплементације ГМ пројекта, заједно са свим другим методама ангажовања заинтересованих страна, је трострука:

- да ефективно пружи информације о Пројекту свим заинтересованим странама тако што ће се обратити њиховим конкретним питањима и захтевима за информацијама,
- спречавање или решавање било каквих негативних еколошких и друштвених последица Пројекта на које се укаже пажња Пројекта путем појединачних жалби, и
- омогућити анализу примљених притужби, са циљем усмеравања будућих активности на имплементацији Пројекта и ангажовању заинтересованих страна, ради постизања бољих укупних резултата.

Жалбени механизам се бави притужбама екстерних заинтересованих страна у Пројекту (појединаца, група или организација) које се даље у тексту помињу као подносиоци жалбе. Није намењен за употребу од стране запослених, чланова особља, радника итд. повезаних са Пројектом, који се сматрају интерним заинтересованим странама и за које је Пројекат успостављен посебан интерни механизам за жалбе

6.2 Принципи жалбеног механизма

У развоју жалбеног механизма, Пројекат је дефинисао одређене кључне принципе којих ће се придржавати у процесу решавања притужби, и то:

• Приступачност и културна адекватност

ГМ је доступан сваком појединцу, групи или организацији на које утиче пројекат или је заинтересован за њега и његово коришћење је бесплатно. Информације о жалбеном механизму су на српском језику и приказане су на приступачним локацијама, описаним даље у документу. Информације о начину подношења притужби биће дате и на другим језицима у службеној употреби у Републици Србији у зависности од мултиетничког састава заједница у којима ће пројекат бити успостављен.

Савети и помоћ при подношењу притужбе се пружају у писаној форми и усмено, преко локалних и централних шалтера за жалбе, који такође помажу у објашњавању одговора подносиоцу жалбе, ако је потребно. Жалбе се такође могу поднети писмено или усмено, путем различитих канала, укључујући пошту, е-пошту, телефон или лично, по жељи подносиоца жалбе. Угроженим особама које могу имати потешкоћа да поднесу притужбу треба у потпуности помоћи у овом процесу.

• Транспарентност

ГМ описује потпуну процедуру обраде притужбе, односно све интерне кораке предузете за разматрање и решавање притужбе, као и ко је укључен у процес доношења одлуке. Пружа јасан преглед шта подносилац жалбе може да очекује у процесу и како се може поднети жалба у случају да притужба није успешно решена у првом степену.

- **Правовременост**

ГМ процедура је развијена у циљу омогућавања појединцима, групама или организацијама да брзо приступе одговорном особљу Пројекта, како би поправили све хитне проблеме у вези са Пројектом. Укључује рокове за одређене радње пројекта, укључујући и давање одговора у одређеном временском периоду.

- **Неодмазду и поштовање приватности**

Свако ко поднесе притужбу гарантује да неће бити одмазде против њега/ње због тога. Поред тога, притужбе се могу поднети анонимно, у ком случају је одговор доступан путем јавних канала. Лични подаци подносиоца жалбе се никада не објављују и не деле ни са ким осим са људима који су укључени у обраду притужби и спровођење корективних мера, само када је то неопходно и уз одобрење подносиоца жалбе.

- **Добра намера**

ГМ је дизајниран да промовише интеракцију између Пројекта и његових заинтересованих страна, да се укључи у дијалог и идентификује најбоља решења за решавање притужби, прихватљива за све стране. ГМ је добровољан процес и не спречава подносиоце жалбе да предузму правне радње у складу са законима Републике Србије, нити на било који начин утиче на судске поступке и исходе.

6.3 Организација жалбеног механизма

Узимајући у обзир специфичну природу Пројекта, са целокупним управљањем на централном нивоу уз подршку ПИУ, као и спровођењем одређених пројектних активности на различитим локацијама у Србији, дефинисана су два нивоа процеса управљања притужбама. Први је на локалном нивоу, који такође укључује све извођаче који изводе радове на терену, а други се односи на процес управљања жалбама на централном нивоу. Поред тога, уколико се одређена притужба не реши ни на једном од ова два нивоа, покреће се жалбени поступак, где коначне одлуке доноси Другостепена комисија образована решењем министра грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре. . Организација ГМ-а је представљена на слици 2 овог документа.

Организација жалбеног механизма

6.3.1 Локални шалтер за жалбе

Локална притужба на локацијама на којима ће се реализовати подпројектне активности. Ово је да се осигура да подносиоци жалбе имају лак приступ ГРМ-у и да се све мање или локализоване притужбе или захтеви за информацијама могу ефикасно решити. Локални шалтер за жалбе је постављен или за одређени подпројекат, на локацији на којој се овај подпројекат спроводи, или на одређеној локацији, како би покрио све жалбе у вези са одређеним бројем подпројеката који се реализују на истој локацији.

Локалном шалтером за жалбе управља или службеник Инфраструктуре железнице Србије који ради у локалним саобраћајним одељењима надлежним за локалне железничке објекте (нпр. локална железничка станица) или лице које одреди локална самоуправа на територији на којој се спроводе активности. Ова одлука се доноси на индивидуалној основи, у зависности од конкретних подпројектних околности и у сарадњи између Пројекта и локалне самоуправе. Када се успоставе, контакт подаци особе задужене за локални шалтер за жалбе (Локални менаџер за жалбе), коју је за тај задатак обучио Централни менаџер за жалбе ПИУ-а, биће доступни широм погођене области и објављени на релевантним веб локацијама, укључујући веб страницу пројекта и сајтове локалних општина. Типичне локације на којима се обезбеђују ГМ објаве укључују огласне табле општина и свих релевантних месних заједница и железничких станица, али и све друге локације за окупљање заједнице као што су локални културни центар, здравствени центар или апотека, локални ресторан или продавница, итд.

Најажурнија листа већ успостављених локалних шалтера за жалбе за Пројекат, са контакт подацима менаџера за жалбе и локацијама за жалбе, доступна је у Поглављу 6 овог документа.

6.3.2 Шалтер за жалбе извођача радова

Важно је подвући да уколико Пројекат укључује било какве грађевинске радове на локалном нивоу, изабрани извођач је такође обавезан да учествује у ГМ процесу тако што ће успоставити

шалтер за жалбе извођача. То је зато што се одређене притужбе директно односе на стварне грађевинске радове који се изводе на терену, а који су у директној одговорности извођача радова. То значи да је сваки изабрани извођач обавезан да одреди најмање једног запосленог који ће бити задужен за прихватање и обраду притужби. Извођач радова је дужан да обавести Пројекат о свим примљеним притужбама и начину на који им се приступило и решавало. Постоје и ситуације у којима уговорач и ПИУ морају заједнички да решавају притужбе.

Када се успостави шалтер за жалбе уговорача, што мора да се уради пре него што се спроведу било какве теренске активности, подаци за контакт особе задужене за овај деск (менаџер за жалбе уговорача) биће доступни заједно са контакт подацима локалног менаџера за жалбе, као и као на локацији стварних грађевинских радова (нпр. на улазној капији градилишта или на грађевинској табли). Локални шалтер за жалбе и шалтер за жалбе извођача ће у потпуности сарађивати у решавању притужби на локалном нивоу и обезбедиће редовну размену информација о жалбама у вези са пројектом.

Најажурнија листа већ успостављених шалтера за жалбе извођача за Пројекат, са контакт подацима менаџера за жалбе и локацијама за жалбе, доступна је у Поглављу 6 овог документа.

6.3.3 Централни шалтер за жалбе

Централни шалтер за жалбе ради на нивоу пројекта, како би се обезбедило да се решавају сложеније жалбе или захтеви за информацијама, који захтевају учешће или повратне информације од различитих железничких сектора и одељења.

Централним шалтером за жалбе управља Стручњак ПИУ за друштвено ангажовање и ангажовање грађана, који се такође назива и Централни менаџер за жалбе, који је директно одговоран шефу ПИУ пројекта, одговорном за целокупну имплементацију пројекта. Централни менаџер за жалбе је задужен за прикупљање свих притужби (решених и нерешених) од локалних и шалтера за жалбе извођача радова у један регистар, пружајући подршку тим службама да обављају своје дужности, прати њихов учинак, одговара на притужбе и извештава ПИУ и ВБ. Централни менаџер за жалбе олакшава обраду притужби, било достављених директно централном деску или нерешених од стране локалног/извођачког деска, ангажовањем са свим релевантним железничким секторима и одељењима и подржава рад Другостепене комисије која одлучује о жалбама у жалбени процес.

Контакт подаци Централног менаџера за жалбе, за подношење било каквих питања или коментара у вези са Пројектом су:

Јединица за имплементацију пројекта Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре

Централни шалтер за жалбе Пројекта модернизације железничког сектора Србије

Централни руководилац за притужбе: Иван Радовановић

Звање: Стручњак за социјална питања и сарадњу са грађанима

Адреса: Узун Миркова 3, 11000 Београд, Србија

е-пошта: zalbe.srsm@mgsi.gov.rs

број телефона: +381 63 8412 618 (радним данима од 10 до 13)

Горе наведени контакт подаци се увек објављују заједно са свим детаљима локалног менаџера и менаџера за жалбе, наглашавајући да је директно подношење било једном или сва три дозвољена.

6.3.4 Другостепена комисија за жалбе Министарства

Другостепена комисија за жалбе, основана Одлуком министра грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре у децембру 2022. године, састоји се од три стална и једног заменског члана. Комисија се састаје када подносилац жалбе који није задовољан одговором/одлуком примљеном од менаџера за жалбе поднесе жалбу. Рад Комисије омогућава Централни менаџер за жалбе који је и члан Комисије.

6.4 Обрада притужби

Жалба се дефинише као свака стварна или уочена забринутост или притужба коју је изнела особа, група или организација (жалилац) у вези са Пројектом. ГМ је дизајниран да одговори на притужбе, али и да одговори на све специфичне захтеве за информацијама о Пројекту који можда већ нису доступни у јавном домену.

6.4.1 Кораци обраде жалби

Да би ефикасно обрадио притужбу или захтев за информацијама, Пројекат спроводи низ корака описаних у наставку (видети такође Сliku).

КОРАК 1: Пријем, регистровање и потврда притужби

Менаџер за жалбе (локални, уговарач или централни) прима захтев за информацију или притужбу (лично, телефоном, поштом, е-поштом) и бележи га у дневник жалби, додељујући му одређени референтни број притужбе. Менаџер за жалбе потврђује пријем жалбе у року од 7 радних дана, тако што ће контактирати подносиоца жалбе, путем његовог/њеног жељеног начина комуникације (види 5.2 за жалбе примљене телефоном). Потврда укључује опис притужбе, референтни број притужбе и датум пријема. У случају да постоје захтеви за информацијама који се могу лако и одмах адресирати и који не захтевају потврду, они и даље морају бити забележени у дневнику жалби.

Анонимне жалбе примљене е-поштом или поштом од особа које не желе да дају било који од својих личних или контакт података, неће бити прихваћене. Међутим, информација да је таква притужба примљена и како ће бити обрађена биће доступна на веб страници Пројекта.

КОРАК 2: Истрага и решавање притужби

У овој фази се покреће истрага у вези са притужбом. Подносилац жалбе може бити додатно контактиран током ове фазе ради додатних детаља, да би се обезбедила ажурирања и идентификовала могућа решења која би била прихватљива за све стране.

Након одобрења шефа ЈИП-а и у зависности од природе притужбе, Централни менаџер за жалбе одређује које је одељење или особа одговорна да размотри и адресира притужбу, истражује чињенице и околности, предлаже корективне мере и артикулише одговор за подносиоца

жалбе. Када се након почетне истраге утврди да се притужба не односи на Пројекат, поступак се прекида и подносилац жалбе се о томе обавештава.

Пројекат је понекад ограничен у истраживању анонимних притужби и то је јасно артикулисано у најавама притужби. Ипак, Пројекат чини најбоље напоре да одговори на такве притужбе, а одговор ће бити дат на веб страници Пројекта.

КОРАК 3: Одговор подносиоцу жалбе

Жалба се решава, а одговор се даје у року од 30 дана од пријема жалбе. Одговор садржи јасну процену притужбе/захтева, тражене информације и предлог за било какву корективну радњу ако је потребно. Корективна радња може укључити мере за ублажавање било које ситуације настале из Пројекта, и/или мере за компензацију, ако ублажавање није могуће, са јасним временским оквиром у којем ће мере бити спроведене.

Ако шалтер за жалбе није у могућности да достави одговор у року од 30 дана, подносилац жалбе се благовремено обавештава и даје му нови рок за одговор. Укупан период за одговор не може бити дужи од 60 дана од тренутка пријема жалбе, иако ће временски период за спровођење корективних мера можда морати да буде дужи, у зависности од природе притужбе.

Одговори на анонимне притужбе дају се на веб страници пројекта, а адреса веб странице пројекта се објављује на свим обавештењима о жалбама.

КОРАК 4: Затварање притужби у првом степену

Ако је подносилац жалбе задовољан првостепеним одговором/одлуком примљеном од шалтера за жалбе, жалба се затвара. За све сложене притужбе и притужбе које захтевају поступање, менаџер за жалбе ће захтевати од подносиоца жалбе да достави потписану потврду да је жалба адекватно решена и да се сматра затвореном.

КОРАК 5: Решавање жалби

Уколико подносилац жалбе није задовољан првостепеним одговором/одлуком, има право жалбе Другостепеној комисији Министарства, тако што ће обавестити Централног менаџера за жалбе. Ово је јасно наведено у сваком одговору који се доставља подносиоцу жалбе, као и информација да ће Централни менаџер за жалбе помоћи подносиоцу жалбе у припреми и подношењу жалбе Другостепеној комисији.

По пријему жалбе, Централни управник за жалбе заказује седницу Другостепене комисије и подноси жалбени предмет на разматрање. Наменски састанци између Другостепене комисије и подносиоца жалбе су понекад неопходни и могу укључивати представнике релевантне локалне самоуправе или друге локалне заинтересоване стране, са циљем да се пронађе решење за притужбу, прихватљиво за све стране.

Одговор на жалбу се даје у року од 30 дана од пријема жалбе, међутим у случају било каквог кашњења у организовању релевантних састанака или добијању релевантних информација, подносиоца жалбе редовно ажурира Централни менаџер за жалбе.

КОРАК 6: Затварање жалби

Поступак затварања жалбе је исти као и за првостепене одлуке, уз захтев за потврду од подносиоца жалбе. Ако подносилац жалбе није задовољан и неће потврдити да је жалба на задовољавајући начин решена, саветује му се могућност да тражи решење од надлежног суда.

Кораци обраде притужби

6.5 Телефонске жалбе

Када се притужбе приме телефоном, менаџери за жалбе бележе детаље позива у дневник жалби, посебно датум када је позив упућен, природу разговора и све друге чињенице од значаја. Менаџер за жалбе увек покушава да се договори са подносиоцем жалбе о томе како му/јој може бити достављен писмени одговор (е-поштом или поштом), који ће послужити као запис о процесу и исходу. Ако то није могуће, у ту сврху служи запис телефонске централе коју је направио менаџер за жалбе у дневнику жалби.

6.6 Детаљи локалног, и шалтера за жалбе извођача радова

Табелу испод се редовно ажурира у овом документу од стране Централног менаџера за жалбе, како релевантне информације постану доступне.

Подпројекат	Место саопштавања жалбеног механизма	Контакт подаци локалног менаџера за жалбе	Контакт подаци менаџера за жалбе извођача радова

6.7 Подношење жалби

Свако лице које има питање или притужбу у вези са Пројектом модернизације железничког сектора Србије, треба да попуни образац за притужбе који је дат као АНЕКС 1, или да га користи као упутство за припрему свог поднеска. Жалба или питање се могу послати поштом или е-поштом користећи следеће контакт податке:

Јединица за имплементацију пројекта Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре

Централни шалтер за жалбе Пројекта модернизације железничког сектора Србије

Централни менаџер за жалбе: Иван Радовановић, стручњак за социјална питања и сарадњу са грађанима

Адреса: Узун Миркова 3, 11000 Београд, Србија

е-пошта: zalbe.srsm@mgsi.gov.rs

број телефона: +381 63 8412 618 (радним данима од 10 до 13)

6.8 Служба за решавање жалби Светске Банке

Заједнице и појединци који верују да на њих негативно утиче пројекат који подржава Светска банка (СБ) могу поднети жалбе постојећим механизмима за решавање жалби на нивоу пројекта или Служби за решавање жалби Светске банке. Служба за решавање жалби Светске Банке обезбеђује да се примљене жалбе одмах размотре како би се решиле проблеме везане за пројекат. Заједнице и појединци погођени пројектом могу поднети своју жалбу независној инспекцијској комисији Светске банке која утврђује да ли је штета настала или би могла да настане као резултат непоштовања политике и процедура Светске банке. Жалбе се могу поднети у било ком тренутку након што су забринутости директно скренуте пажњи Светске банке, а руководству банке је дата прилика да одговори. За информације о томе како да поднесете жалбе Служби за решавање жалби Светске банке (ГРС), посетите:

<http://www.worldbank.org/en/projects-operations/products-and-services/grievance-redress-service>

7 Праћење и извештавање

7.1 Институционо праћење

ПИУ ће водити базу података о расељавању и експропријацији са минимумом следећих информација: потребног обима земљишта, завршеног откупа земљишта, пописа погођених лица и имовине, пописа случајева експропријације разврстаних по различитим фазама процеса (подношење предлога, одлука о експропријацији, процена вредности, понуда за обештећење, споразум о поравнању, исплата накнаде, исплата помоћи приликом пресељења, судски процеси итд.). Предложени образац за праћење је представљен у Анексу 3.

Поред горе наведених активности, табела испод представља листу институционалних одговорности током процеса откупа земљишта и пресељења:

Табела 3 – Институционалне одговорности

Задатак:	Одговорност:
Објављивање и организовање јавних консултација	Министарство, ПИУ
Достављање информација свим особама погођеним пројектом о поступку почетка експропријације и током свих фаза експропријације	ПИУ и општине
Комуникација и консултације са особама погођеним пројектом	ПИУ и општине
Активности које претходе почетку радова	ПИУ и општине
Пружање помоћи приликом пресељења	Корисник експропријације
Плаћање компензације	Корисник експропријације
Управљање жалбама	ПИУ
Праћење и извештавање о експропријацији и расељавању	ПИУ
Праћење и извештавање после почетка радова	Извођач радова

7.2 Праћење процеса расељавања

ПИУ ће спроводити интерно периодично (месечно или тромесечно, у зависности од трајања процеса откупа земљишта) праћење како би се проценила ефикасност процеса експропријације и степен задовољства особа погођених пројектом.

Индикатори за спровођење мониторинга су следећи:

- Број особа погођених пројектом по категоријама;
- Број јавних састанака са погођеним лицима;
- Број и проценат потписаних договорених нагодби;

- Број случајева физичког пресељења;
- Број случајева економског пресељења;
- Број завршених случајева откупа земљишта у поређењу са очекиваним укупним бројем;
- Број особа погођених пројектом којима је исплаћена надокнада у поређењу са очекиваним укупним бројем особа, разврстане по врстама и разлогу за компензацију;
- Износ исплаћене накнаде у поређењу са очекиваним укупним износом;
- Број привремено заузетих земљишних парцела у приватном власништву од стране извођача радова;
- Поређење података о средствима за живот погођених лица пре и после (под)-пројекта
- Број и врста помоћи која је пружена угроженим групама у односу на укупан број; и
- Број и врста притужби, укључујући правне радње које произилазе из експропријације и пресељења (поднесени предмети, решени предмети, време потребно за њихово решавање).

ПИУ ће пратити имплементацију процеса пресељења путем интерних, званичних институционалних аранжмана, као и периодично од стране независног спољног консултанта који ће бити именован. Спољни консултант за праћење и евалуацију може бити именован током припреме РАП-а, ако је потребно, на основу консултација са Светском банком. Извештај о завршетку РАП-а биће припремљен и достављен Светској банци у року од 2 месеца од завршетка РАП-а. Извештај треба да потврди да су сва права испоручена у складу са РАП-овима специфичним за локацију. Поред тога, извештај треба да процени да ли су прописане мере ублажавања имале жељени ефекат. Социоекономски статус погођене популације треба мерити у односу на основне услове становништва пре расељавања, како је утврђено кроз попис и основне социоекономске студије.

8 Институционални договори

8.1 Институције одговорне за имплементацију пројекта

Пројекат модернизације железничког сектора у Србији ће водити Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре преко јединице за имплементацију пројекта (ПИУ), потпомогнуте од стране Тимова за имплементацију пројекта (ПИТ) у Инфраструктури Железнице Србије (ИЖС), Србија Карго (СК), Србија Воз (СВ) и у Дирекцији за Железнице (ДЖ). ПИУ ће имати примарну одговорност за извршење Пројекта осигуравајући да су циљеви развоја Пројекта испуњени и осигуравајући да се финансијска средства буџетирају, исплаћују, троше, обрачунавају и ревидирају. Јединица за имплементацију МГСИ је већ успостављена у првој фази пројекта. Ако буде потребно, ПИУ ће бити ојачан одговарајућим менаџерским и техничким капацитетима како би му се омогућило да (1) управља и прати напредак читавог пројекта, (2) спроводи и буде одговоран за свакодневну имплементацију пројектних активности, (3) надзор над свим осталим пројектним активностима које спроводе компаније; (4) припрема техничку документацију за активности које ће се финансирати у оквиру Пројекта; и (5) учествује у припреми и евалуацији тендера. МГСИ ће, преко ПИУ, бити директно одговоран за имплементацију свих компоненти. Док ће ПИУ имплементирати компоненте, ПИТ ће деловати као подређене агенције за имплементацију како би пружиле техничку подршку за специфичне подкомпоненте пројекта или активности мултифазног пројекта које се односе на њихову област стручности. МГСИ би каналисала средства Пројекта ка ПИТ да ојачају њихове структуре, као што је запошљавање техничког особља за подршку мултифазног пројекта. У ПИУ ће бити ангажовани стручњаци посебно ангажовани за Пројекат, док ће ПИТ бити попуњени мешавином особља агенције и особља ангажованог за Пројекат. Они ће имати способности за управљање уговорима, заштитне мере и праћење и евалуацију. ПИУ ће укључивати додатне чланове тима, са пуним или скраћеним радним временом, укључујући стручњака за заштиту животне средине, стручњака за заштиту на раду, два стручњака за железницу, стручњака за људски развој, планера транспорта и економисту транспорта. ПИТ ће се углавном састојати од запослених унутар предметних институција који би могли бити ојачани специфичном експертизом релевантном за ефективну имплементацију Пројекта, као што су експерт за инвестиције у железници, стручњак за управљање имовином у железници и стручњак за систем управљања пословном подршком, са пуним радним временом.

Јединица за имплементацију пројекта већ укључује једног стручњака за животну средину и стручњака за социјална питања и сарадњу са грађанима са пуним радним временом, да подржи усклађеност са захтевима Светске банке о заштитним мерама, као и техничке стручњаке (саветника за управљање променама, саветника за информационе и комуникационе технологије, и друге стручњаке) на пола радног времена. Стручњак за рад и здравље (ОХС) током имплементације пројекта и специјалиста за пресељење са скраћеним радним временом по потреби. Фидуцијарно управљање, укључујући набавке и финансијско управљање, биће у надлежности Централне фидуцијарне јединице - ЦФУ (одговорне за набавке и финансијско управљање) која се налази у оквиру Министарства Финансија (МФ). Специјалиста за социјална питања и сарадњу са грађанима биће одговоран за социјалне заштите и обезбеђивање да жалбени механизам функционише. РАП ће, ако је потребно, припремити специјалиста за пресељење кога ће ПИУ ангажовати за ову специфичну активност.

8.2 Кључне институције у процесу расељавања

У процесу расељавања учествују Влада Републике Србије, Корисник експропријације, односно Инфраструктура Железнице Србије, пореска управа, акредитовани стручњаци за процену вредности, локалне самоуправе и надлежни судови у случајевима када није постигнут споразум о поравнању. У наставку је дат преглед свих институција. Детаљне додељене одговорности и аранжмани за имплементацију захтева овог РПФ-а и сваког РАП-а специфичног за локацију биће покривени у самим РАП-овима.

Институције укључене у експропријацију / расељавање

Институција:	Кључне одговорности приликом расељавања
Народна Скупштина Републике Србије	Проглашавање јавног интереса у складу са законом
Влада Републике Србије	Проглашавање јавног интереса (осим по закону како је горе наведено)
Јединица за имплементацију пројекта Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре	Координација активности пресељења у оквиру овог РПФ и појединачних РАП-а кроз: <ul style="list-style-type: none"> - Именовање специјалисте за пресељење који ће помагати и надгледати имплементацију и извештавати о друштвеним компонентама (под)-пројекта, посебно имплементацији РПФ-а, - Најава датума пресека. - Припрема и објављивање РПФ-а, РАП-ова и свих осталих заштитних докумената пројекта - спроводи јавне консултације у свим фазама Пројекта, - Ангажује са релевантним заинтересованим странама - Успостављање и администрација жалбеног механизма - Праћење и евалуација процеса пресељења и извештава Светску банку о свим питањима из овог РПФ, - Праћење протокола улаза и излаза на земљиште у случајевима привременог заузимања земљишта до враћања земљишта власницима у складу са овим РПФ.
Корисник експропријације (инфраструктура железнице Србије)	Управљање процесом експропријације
Министарство Финансија	Зајмопримац и другог степени орган на одлуке о експропријацији
Канцеларије пореске управе (децентрализоване на општинске јединице, али под МФ)	Даје процену тржишне вредности пољопривредног или грађевинског земљишта
Локалне самоуправе и општине, укључујући и њихову администрацију	Локалне самоуправе и општине управљају процесом експропријације (Одељење за имовинске послове)
Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	Пружа информације о расположивом заменском земљишту

Институција:	Кључне одговорности приликом расељавања
Републички геодетски завод, Државни катастар непокретности, децентрализоване јединице	<p>Пружа званичне информације о свим непокретностима, укључујући земљиште, објекте, куће итд.</p> <p>Пружа званичне правне информације о власницима непокретности</p> <p>Пружа податке о власницима непокретности</p> <p>Напомена о поступку експропријације</p> <p>Извршава промене правног власништва над власницима непокретности након откупа земљишта, експропријације итд.</p>
Релевантни општински судови	Одређују правичну накнаду ако није постигнут споразумни споразум
Управни судови	Одлучују о тужбама против правоснажних одлука Министарства Финансија
Општине	Учествују у локалним шалтерима за пријем жалби специфичних за под-пројекте

9 Буџет и финансирање расељавања

Трошкове откупа земљишта сноси корисник експропријације, односно ИЖС и потребно их је урачунати у буџет за наредне фискалне године. Трошкови имплементације овог РПФ-а укључују категорије: (1) административне трошкове укључујући трошкове повезане са експропријацијом (ако је потребно) и (2) надокнаду за стицање земљишта и губитак имовине, укључујући прелазне и било које друге накнаде по потреби.

С обзиром на рану фазу Пројекта и непознате размере, врсту и опсег утицаја, не може се дати процена о траженој цени.

Овај РПФ како се наводи у Уговору о зајму допуњује националне законске захтеве који упућују на недобровољно прибављање земљишта и пресељење, и након ратификације служиће као правни основ за попуњавање празнина у испуњавању стандарда ЕСС5.

10 Анекс 1 – Формулар за подношење жалби

Референтни број. (не попуњавати; број ће бити додељен од стране одговорног лица):

Одељак 1 - Контакт информације (није обавезно попунити):

Напомена: уколико желите, можете остати анонимни. У случају анонимних поднесака, одговор ће бити постављен на веб страници Пројекта

Желим да поднесем притужбу анонимно

Напомена: Ваше име и контакт информације неће бити објављени нити јавно доступни. Подаци ће се користити искључиво за даљу комуникацију са Вама у вези са постављеним питањем, коментаром или притужбом. Подаци о полу служе искључиво за статистичке сврхе, обраду и аналитички приказ; изјашњавањем дајете сагласност за обраду статистичких података.

Име: _____

Презиме: _____

Пол (није обавезно попунити): Мушки Женски

Контакт информације:

Адреса: _____

е-пошта: _____

Телефон: _____

Означите како желите да Вас контактирамо: Поштом Телефоном е-поштом

Потражићу одговор на интернет страници јер желим да останем анониман/на.

Жељени језик за комуникацију: Српски Други језик _____ (упишите)

Одељак 2 – Питање, коментар или притужба (обавезно попунити);

Напомена: У случају да је Ваше питање, коментар или притужба повезана са одређеним догађајем или инцидентом, молимо Вас да укратко опишете: Шта се догодило? Где се догодило? Које се догодило? Шта је резултат догађаја/инцидента? Када је наступио догађај или инцидент (датум). Да ли се то десило више пута (у ком периоду)? Да ли се то још увек дешава?

На који начин бисте желели да проблем буде решен?

11 Анекс 2 – Шаблон за социјалну анализу

ОБРАЗАЦ СОЦИЈАЛНЕ ПРОЦЕНЕ И ОКИДАЧИ ЗА ПОДПРОЈЕКТЕ			
Овај извештај о процени ће се састојати од обрасца процене, доказа о власништву и слика из анкете.			
Назив подпројекта:			
Локација:			
Врста активности и пакет набавки како је одређено у плану набавки:			
Природа пројекта:			
Величина/размера:			
Агенција за имплементацију пројекта:			
Опис околине пројекта:			
Процене индикатора који се односе на откуп земљишта, имовину и приступ ресурсима			
		ДА	НЕ
	Врста активности – Да ли пројекат...		
1	Захтева прибављање приватног земљишта (привремено или трајно)		
2	Је прибавио земљиште у ишчекивању пројекта		
3	Користи земљиште које је тренутно заузето или се редовно користи у продуктивне сврхе (нпр. баштованство, пољопривреда, пашњаци, риболовне локације, шуме)		
4	Физички раселити појединце, породице или предузећа		
5	Да ли је резултат тога је привремени или трајни губитак усева, воћњака или инфраструктуре домаћинства		
6	Доводи до невољног ограничавања приступа људима законски одређеним парковима и заштићеним подручјима		
7	Доводи до губитка животног стандарда		
8	Има негативан утицај на угрожене појединце или групе		
9	Имати негативан утицај на неформалне радње на споредним путевима, трговце или било коју номадску врсту комерцијалних активности		
10	Утиче на здравље и безбедност заједнице		
11	Утицај на интерно расељена лица или избеглице		
12	Омета приступ здравственој заштити и образовању		

Ако је било које од поља од 1 до 9 означено ДА, ЕСС5 ће бити релевантан и биће припремљени инструменти специфични за локацију у складу са овим РПФ.

Ако је било које од поља од 10 до 13 означено ДА, сразмерне мере ублажавања ће бити дизајниране кроз ЕСМП специфичан за локацију

СВЕДОЧАНСТВО

Овим потврђујемо да смо детаљно испитали све потенцијалне штетне ефекте овог подпројекта. Колико нам је познато, подпројекат не избегава/избегава све негативне друштвене утицаје.

За ПИУ

Стручњак за социјална питања и сарадњу са грађанима

12 Анекс 3 – Шаблон за вођење евиденције

Светска банка је подржала Пројекат модернизације железничког сектора у Србији
-Опште информације-

Бр.	Место	Потребно прибављање земљишта	Прибављено земљиште	Број власника земљишта (случајева)	Број власника земљишта који су примили накнаду	Број власника земљишта на суду	Број власника земљишта којима тек треба понудити компензацију	Број власника земљишта који нису добили компензацију	Број физички расељених домаћинстава	Трајање експропријације на основу узорка
		(у хектарима)	(у хектарима)							
1	<i>Биће додато када се изабере</i>	0.00	0.00	0	0	0	0	0	0	0
УКУПНО		0.00								